

საქართველოს ქალი

645/2
2005/2

2005
№ 11-12

სიზინა ხეყალიანი

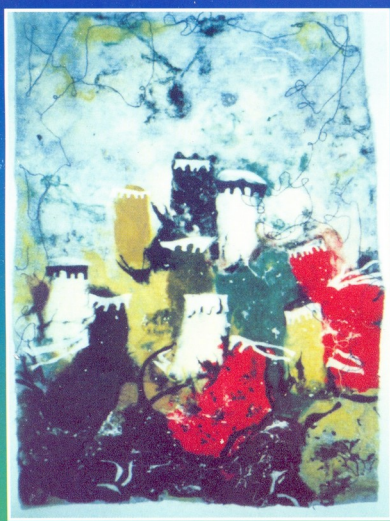
შემოქმედებს

• „დილოვი“ – ფერწერა

• სოფიო დანი

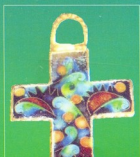

• „სვანეთი“ – თეკა

• „მანობრა“ – თეკა

მასალა
იხილეთ
მე-8 გვერდზე

ღაღა

გვ. 4

ნათელა ვაბარკაძისძე

ჩოგოხი ქაღები მოსწონთ ქაითვე მაძაყაცებს?

გვ. 12

მომხსენებ

მერაბ მებრეველი

გვ. 32

სცენის მიღმა

ციხა მებრეველი

გვ. 8

თამაჩ ფხაკაძის წიგნები

გვ. 24

პიეზის ბელა ვალვაშვილი

გვ. 10

მურნალი
ქალაქისათვის

მომხსენარი რედაქტორი
მარიამ ნაბაძე

სარედაქციო კოლეგია: მარიამ ბარათაშვილი, ნინო ჯაპახიშვილი, ნანა ბაბრათიონ-ღაპითაშვილი, ნანული ბუკია, ნაზი თარგამაძე, მანანა იმედაშვილი, ლია პაპაბაძე, ცინიარ ტყეშელაძე (გამდარი რედაქტორი), ირმა ჩოგვაშვილი.

ნიმუშ არჩევამ (ტაქსომური რედაქტორი) კაბატა მამფორია (პრომოტორული უზრუნველყოფა)

გარეკანის პირველ გვერდზე მსახიობი ცინია მებრეველი
მეოთხეზე - მღვდელმთავრის ოლივი რუხაძის და ნინო ახვლედიანი-პულტინ ნაშუქვრები

რედაქციის მისამართი: 0108, ქ. თბილისი, მ. კოსტავას ქ. №14. Vსართ. ტელეფონი: 99-98-71

რეგისტრაციის №06/4 - 897

მურნალი გამოდის 1923 წლიდან

სრულიად ჩვეულებრივი დედაა. ისეთი, როგორც სხვა, ყველა დანარჩენი. ოჯახის სამსახურში დაუღალავი, მუდამ მოფუსფუსე, ყურადღებანი, ზომიერად მკაცრი და ზედმეტად აღერსიანი. შვილებს მუდამ თვალში შეჰყურებს, რამე სომ არ აწახებთ, რამეც სომ არ დარდობენ, რამეს სომ არ უმაღავენ. თუმცა, აბა, დედის გულს რა გამოეპარება... ისიც გამოდებებით ხან წუსს, ხან დარდობს და ხანაც უხარია. მშვიდად ვერასოდეს ნახავთ. ამ ფუფუნების უფლებას ნამდვილად არ აძლევს საკუთარ თავს. ერთი სიტყვით, ჩვეულებრივი დედაა. თუმცა უკაცრავად, არც თუ ისე ჩვეულებრივი...

ეს ყველაზე ლამაზი, ყველაზე კეთილი, ყველაზე მზრუნველი დედა არის მთელი დედაშიწის ზურგზე, — ამაში სრულიად დარწმუნებულები არიან შვილები — ბადრი, მზია და ნანა პატარაკაციშვილები.

დედა

ქ-ნო ნათელა მაინც როგორი დედა ხარო, მკაცრი თუ ლმობიერი?

— მკაცრი არასოდეს ვყოფილვარ, რადგან არა მგონია, ის მკაცრე აღზრდის კარგი მეთოდი იყო. მაგნამ, ალბათ, ბავშვსაც გააჩნია. პირადად შვილების აღზრდისას არასოდეს შემქმნია ისეთი პრობლემები, რომ განსაკუთრებული სიმკაცრე გამოიქმინა. თუმცა ზედმეტადაც არ ვთამამებდი. ჩემი შვილები ტრადიციულ ქართულ ოჯახში იზრდებოდნენ და მშობლების პატივისცემა პატარაობიდანვე კლებინათ შესისხლორცებული. წლებთან ერთად ეს პატივისცემა ჯერ მასწავლებლებისა და ზოგადად უფროსებისადმი, შემდეგ კი მეგობრებისა და საერთოდ, აღმაიანების პატივისცემაში გადაიზარდა.

— რას არ პატიობდით პატარაობისას თქვენს შვილებს და რას არ აპატიობდით ახლა?

— ერთადერთი, რასაც ჩემს შვილებს არასოდეს ვაპატიებდი, ტყუილი იყო. ალბათ, ნებისმიერი ბავშვი, გარევეულ ასაკში, საკუთარი თავის დამყვიდრების თუ სხვა მიზეზების გამო, ატყუებს მშობლებს. თუმცა, ხშირ შემთხვევაში, ეს ტყუილი უწყინარია. ჩემს შვილებთან, ამ მხრივ, განსაკუ-

თრებული სირთულეები არ მქონია. რაც შეეხება დღევანდელ დღეს, ისეთი ურთიერთობა გვაქვს, რომ ცდილობთ, გაუფრთხილდეთ და არ ეატიკნით ერთმანეთს გული, რათა შემდეგ ერთმანეთის თვალში შეხედვის არ შეგვრცხვებ.

— ორიოდე სიტყვით იქნებ დავგვისასათით თითოეული მათგანი?

— მნელია საკუთარ შვილებზე საუბარი, რადგან როგორც ნებისმიერი დედა, მეც ვერ ვიქნები ობიექტური. თუმცა შევეცდები... ბადრი ბავშვობიდანვე დამოუკიდებელი, მტკიცე ხასიათის არის. თბილი და ურადლებიანი შვილია. ძალიან უყვარს სოფარბიების გაკეთება. ამას მაშინაც ახერხებდა, როცა საშუალება ნაკლებად ჰქონდა. მძაფრად აქვს გამოხატული მართლიანობის შეგრძნება, აღმაიანებისადმი თანადგომა და აუწონავი სიკეთე. მზია გაციონასწორებული, გულისხმიერი შვილი, მეუღლე, დედა და ბებიაა. სხვათა შორის, ძალიან კარგი სილდერიცაა. ნანა კი განსაკუთრებული შვილია. იგი ყველაზე უმცროსია. იმდენად ვურადლებიანი და მოსიყვარულეა, რომ როცა რამე მასწუბებს, ეუმაღავ, რადგან საოცარი განცდა იცის. ჩვენ ერთად ვცხოვრობთ, მანებ ბიერებს და ხშირად მეუბნება, მსო-

ფლიოში ყველაზე ლამაზი და კეთილი დედა ხარო (იცინის).

ძალიან ბედნიერი დედა ვარ და ყველას უუხურებ, ჩემნარი შვილები ჰყავდეს.

— თქვენი ოჯახის ტრადიციების შესახებაც გვესაუბროთ.

— ყველა ოჯახს აქვს თავისი ტრადიციები, წეს-ჩვეულებები. ამ მხრივ არც ჩვენ ვართ გამონაკლისები. ყველა დღესასწაულს ერთად აღვინშნავთ. ჩვენი ოჯახი კარნაკეტილი არასოდეს ყოფილა და დღესაც გარშემო ბევრი ახლობელი და მეგობარი გვახვევია. ბავშვებიც ურთიერთგაგებისა და სიყვარულის გარემოში იზრდებიან. ერთმანეთის თანადგომა, წინაბრების პატივისცემა, ქვეყნის სიყვარული და სიკეთე, — აი, ეს არის ჩვენი ოჯახის ფასეულობები, რაც მართლაც თაობიდან თაობას გადაეცემა.

— აღზრდის თქვენეული მეთოდი თუ გაქვთ?

— რაღაც განსაკუთრებული მეთოდი არ მქონია. ერთადერთი რაც, ჩემი მზრით, ძალიან მნიშვნელოვანია, არის შვილებთან მეგობრული დამოკიდებულება. როცა შვილს შეუძლია ნებისმიერი პრობლემა გაგზიაროს, ის არასოდეს მოგატყუებს, რადგან შინა არ ექნება, რომ მშობელი ვერ გა-

● დედა-შვილი

● ბებოს ნათელი მომავალი

უკვებს მას. თუმცა გულახდილობის მაგალითი პატარებს უფროსმა უნდა მისცეს. ჩემი შვილებისთვის არასოდეს არ დამიძალავს არაფერი და ალბათ, ამიტომაცაა, რომ ისინიც ყოველთვის გულახდილები არიან ჩემთან.

ყოველთვის ცვდილობდი, ჩემს შვილებს მიტყუება და პატიება შეძლებოდათ, საკუთარი ოჯახისა და ქვეყნის ერთგულები ყოფილიყვნენ და მართო სიეთვის კეთების სურვილი კი არა, სხვათა სიყვარულის დანახვის უნარიც კონონად. ვუფრობ, მივაღწიე კდეც მინანს. საბუნებრივად, მათი შვილებიც ამ პრინციპით გაიზარდნენ.

- შეცდომა ხვედრია ადამიანის, მაგრამ დედას შეცდომის დაშვების უფლება არ აქვს. თქვენი აზრი ამასთან დაკავშირებით.

- შეილთან მიმართებაში დედა, ალბათ, იშვიათად უშვებს შეცდომებს, რადგან მისადმი მხოლოდ უნაგარო, სულის ხილრმიდან წამოსული სიყვარული ამობრავებს. თუმცა არის შემთხვევები, როცა დედა ზედმეტად ვრევა შვილის ცხოვრებაში (ზრდასრულ ასაკს გველისხმობ), რაც ისევე და ისევე დიდი სიყვარულიდან მოდის, მაგრამ, სამწუხაროდ, ეს მშვენიერი გრძნობა ხშირად უცნაურ ეგოიზმში გადაიზრდება ხოლმე.

- გონიერი ადამიანი სჯის არა ცოდვათთვის, არამედ ცოდვისგან გასაფრთხილებლად. თქვენ თუ სჯიდით შვილებს?

- ყველა დედა ასე თუ ისე სჯის ბავშვს, მაგრამ ეს ისევე მის საკეთილდღეოდ ხდება. განსაკუთრებულად ჩემი შვილები არასოდეს დამისჯია,

ასე რომ, „მკაცრ სცენებს“ მღვილივდ ვერ ვისწევს.

- სწორი აღზრდა უდიდეს ძალისხმევას, ცოდნას, გამოცდილებას, ფაქტზე დამოკიდებულებას მოითხოვს აღმზრდელისაგან. როგორ „მოუყვართ“ თავი ამდენ ღირებულებას?

- ვფიქრობ, ყველაფერი ეს - ცოდნაც, გამოცდილებაც და ფაქტზე დამოკიდებულებაც - დედის უდიდეს სიყვარულშია თავმოყრილი, რაც საკუთარ შვილთან პირველივე კონტაქტის შემდეგ თავისთავად იწყებს მოქმედებას.

- როგორც ვიცო, აქტიურად მონაწილეობით საზოგადოებრივ საქმიანობაში. რას თვლით თქვენს მთავარ მოვალეობად? რა მიგანაიათ თქვენს წარმატებად და რის გაკეთებას აპირებთ მომავალში?

- ჩემი მთავარი მოვალეობა დედას ამქვეყნად, ვფიქრობ, უკვე შესრულებულია. ჩემს შვილებსა და შვილიშვილებს ვეულისხმობ. მე დღეს სამართლიანად შემძლია ვიამაყო ჩემი მრავალრიცხოვანი ოჯახით.

რაც შეეხება საზოგადოებრივ საქმიანობას, ჩანაფიქრი მართლაც უამრავი მაქვს, რაზეც, ალბათ, უკეთესი იქნება მაშინ ვილაპარაკო, როდესაც რეალურად შევძლებ მის განხორციელებას.

- რას ურჩევდით ახალგაზრდა დედეებს?

- მოვირიბონ მთელი ძალი-სხმევა, ნებისყოფა, მოთმინება და აღზარდონ სასახლო, განთილებული და ჯანსაღი შვილები ფინიყურადაც და სულიერადაც.

თუჩებით ამუცყურებური სიჯამაზე

● სოფიო და ანი

იყო ერთი პატარა გოგონა, რომელსაც ოცნება უყვარდა. ოცნებობდა დიდი გამბადრიყო და იმ სამყაროს ფერიად მძევლყო, რომელშიც ცხოვრობდა.

ოთხი წლიდან უკვე ხატავდა: ჯერ ფერადი ფანქრებით, მერე საღებავებით. დედა, თვინასწავლი მხატვარი ლუიზა ჯიბლაძე, შესანიშნავი მასწავლებელი გამოდგა შვილისთვის. მისი ფაღმით მოხატული თეთრი ფურცლები გოგონას უღამაშეს მხიარულ ფერებში ხევედა და კიდევ უფრო აღამაშებდა გარშემო ეველაფერს. ალბათ, ამიტომაც იყო, თავისი ცხოვრება სოფიო მუშუღიანამა ხელოვნებას რომ დაუკავშირა.

ჯერ ბათუმის სამხატვრო პედაგოგიური სასწავლებელი დაამთავრა, შემდეგ თბილისის სამხატვრო აკადემიის დეკორატიულ-გამოყენებითი ფაკულტეტი.

მისი საღებავი ნამუშევარი – გობელენი „დედ და დამე“ ერთგვარი სტიმული იყო ახალგაზრდა ხელოვანისთვის. ნელ-ნელა, ნაბიჯ-ნაბიჯ მიიწევა წინ. მისი ფერწერული ნამუშევრები „ბათუმის პეზაჟი“, „სეინერები“, „ნატურმორტი“, „გობელენები“, „სამი პორტრეტი“, „ჯვარი“, „დეკორატიული მოტივი“, „ნატურმორტი თაიგულით“, „ქალი ჩივით“,

გრაფიკა: „იაპონური მოტივი“, თუქა: „ტფიში“, „გაზაფხული“, „წითელ ფონზე“, „ქართული ორნამენტი“, ბატყა: „სველი თბილისი“ – აი, ის მცირე ნუსხა სოფიო მუშუღიანის ნამუშევრებისა, რომელმაც ახალგაზრდა ხელოვანს სახელი და პოპულარობა მოუტანა.

ეს და დამატებით სხვა ნამუშევრები გახდა იმ პერსონალური გამოფენების საფუძველი, რომლითაც წარსდეა იგი ქართველი საზოგადოების წინამძღ.

დღესაც ბევრს ასოსეს მისი პერსონალური გამოფენები: 1980 წელს ბათუმის საგამოფენო დარბაზში, 1987 წელს თბილისის კლუბ „ამირანში“.

ამ გამოფენებს მოჰყვა სხვა პერსონალური გამოფენებიც, უკვე საქართველოს ფარგლებს გარეთ. მოსკოვი, ლენინგრადი, ტალინი, კიევი, ესპანეთის ქალაქი ალიკანტე და ბოლო გამოფენა 2000 წელს გამართული ისრაელის ქალაქ ტექესტილოში.

გამოფენებზე წარმოდგენილმა ნამუშევრებმა მოხიბლეს და ადვანთოვანეს ხელოვნების მოყვარული.

სოფიო მუშუღიანი მრავალმხრივი ნიჭით გამორჩეული ხელოვანია. ის ერთდროულად მუშაობს გობელენზე, თუქაზე, გრაფიკაში. სულ ახლახანს კი მინანქრის დამუშავებაც დაიწყო და უკვე გარკვეულ წარმატებებსაც მიაღწია.

მის ნამუშევრებს სიამოვნებით იძინენ სამკაულების მოყვარული მანდილოსნები, რომლებიც მოხიბლულნი არიან მინანქრის საყურების, სამაჯურების, გულსაყიდების, ჯერებისა და ბეჭდების დახვეწილობით, სინატიფითა და ფერთა გამოთ.

დღესდღეობით სოფიო მუშუღიანის ნამუშევრები დაცულია ბათუმის, მოსკოვის, კიევის, პეტერბურგის, ტალინის გალერეებში და ამავე დროს, ალიკანტეს კერძო კოლექციებში.

მინდა გითხრაი, რომ სოფიო არა მარტო ბრწყინვალე მხატვარი და ხელოვანია, არამედ შესანიშნავი დედა და დისახლისცაა.

მისი ერთადერთი ასული პატარა ანიც ხელოვნებითა გატაცებული. შესაძლოა, ისიც ღღის კვალს გაჰყვებს, თუქა ჯერჯერობით უპირატესობას მუხსივას ანიჭებს. დანარჩენს კი მომავალი გეორეებს.

● „აივანზე“ – ფერწერა

● „ბალერინები“ – ფერწერა

ნახიზარულა მიმეღამაბ

„ჩემი გაზენის დღიდან დღემდე დიდი ტკივილის გარეშე ნამცეცი სინარული არ შლირსება. ყველა ჩემი ნოველა, მოთხრობა, პიესა, თუ სკენარი, სიყვარული თუ სინარული გაგანა ცეცხლიდან მაქვს შიშველი ხელით გამოღებული. დამლოცორობზე სკლის შეტერვასავითაა, თუ ვინმე ჩემს ნაწერს კითხულობს და თუ მოსწონს, ხომ დამწერის მალამოა და მალამო“, - ოტა იოსელიანი.

ვეფხვი და მელა

შვირმა მელამ იწანწალა, იწანწალა და ვეფხვს გადაეყარა. აბა, ვეფხვს რას დაკლებდა და იფიქრა, მიდი, ლომს წაეკიდებ, ერთმანეთს დაგლეჯენ და ლუმს დაგაბდებიო.

- რაც თვალი გაგახილედ და ქვეყანას ვუყურებ, შენნარი მშვენიერი არაფერი მინახავს. თუ არ გჯერა, ავერ ჩემ კულს კითხეო, - მოიყვანა მელამ კული მოწმედ.

- შეიძლება... - ვეფხვმა იცოდა, რომ ლამამი იყო და ქება არ გააკვირვებია.

- შენისთანა ძლიერი, შენისთანა მოწილი, შენისთანა მონადირე... - ვთქვათ, ვენიც მახასიათებ... - ვეფხვმა ისიც იცოდა, მლიქვნელი ტყუილად, უანგაროდ არ გაქვს.

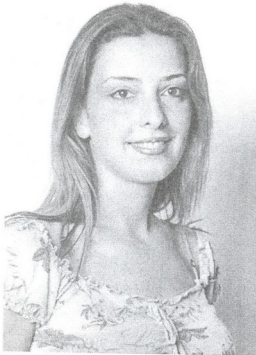
- შენ რომ დაიქუხებ, ტყუხა და ველს შიშის ზარს სცემ. შენი ნახტობი ხომ განთქმულია და განთქმული... ნადირებში ბადალი არა გაყავს. მუყედ ხარ დაბადებული. ტახტზე უნდა იჯდე, ოპ, რომ იცოდე, როგორ დამტყუნილებოდა გვერგეინი

მაგ ჭრელ ქათამზე! თუ არ გჯერა...
 - მოსუე არ ვინდა, მჯერა, მაგრამ, როგორ მოვიქცე, რას მიჩვენე? - ვეფხვს უნდოდა ბოლომდე გაეგო, მელაკულს გულში რა ედო.
 - უნდა იბრძოლო, გენაცვალე, უნდა იბრძოლო! ვეფხვმა თავი გადაქინა:
 - ვიბრძობოდა, აქამდეც ვიბრძობებდი, ტახტზე რომ ლომი არ იჯდეს.
 მელას ეყენა, რომ განზრახავს მიუხედნენ და კული ამოიძუა...
 - ყოველად მშვენიერი ხარ, ჩემო ძამია, მაგრამ უნდა გამოიტყუე, შირსმჭურეტლობა გაყვალა... თუ მთლად მართალი ვინდა იცოდე, არც კი გაქვს.
 - შირსმჭურეტლობა მამინ არ მექნებოდა, რომ ლომს წაეკიდებოდი და შენ ჩემი ლუმით გამეძღე! - იღრიალა ვეფხვმა.

გველი და ხვლიკი

შეწებებული ხელიყ ვეკლთან მივიდა და შესტირა:
 - მიბოლო, შენზე ამბობენ ბრძენიაო და მითხარი, ასე უბედური რატომ ვართ?
 გველმა ახედ-დახედდა ხალხალამათ ხელოს, კუდიც კი არ ჰქონდა წაჭეპული და ვერაფერი ვაგო.
 - შენი ჭკუით, რა გეჭირს ასეთი?
 - ეკლ-ბარდებში, საცოდავად, მუკლით დავხოხავთ.
 - აბა, ფრთებს ხომ არ გამოიფხობამ?! - გაუკვირდა ბრძენს.
 - რატომ, არ შეიძლებოდა ჩვენც გვეფრინა, ჩვენც დაგვეხანა ქვეყანა?
 - თოვლს ხომ არ გაკლავ?
 - არა, მაგრამ მიწიდან რას დავინახავ?
 - ჩვენ ჩვენს ქვეყანას ვხედავთ და ჩვენი საქმისა ვიცით. ჩვენ რომ ხერვლიმ გაეჭრებოთ, იქ ვერცერთი ფრინველი და ნადირი ტყავს ვერ გაიტანს.
 - ღმერთმა დასწყველოს ჩვენი ძეგრომა და ჩვენი არსე-

ბობა! იქნებ ორივეს რაიმე გველნა?..
 - რა გველნა, ხომ არ გავაფიდი?! - გოცდა გველი.
 - იქნებ, ოდესმე მაინც გაეფრინოლიყავით?..
 - ჭკუას მოუხმე და ამ ღია ცის ქვეშ, მზუზე ნუ ავლი-ხარ, თავი ხერვლიმ შემალე! - ვაფრთხილა გველმა.
 - შენი სიბრძნით, ხერვლიდან ქვეყანას დავინახავ?
 - შენ ფრთებიც რომ გესხას, მამხინც ვერაფერს დანახავ, - ხელი ჩაიქნია ბრძენმა და თავის ვზას დაადგა.
 - მე ჩემსას მივადლე! - მიამხა ხელიცმა, გულამა დაწვა, თვალები დახუჭა და ზეცაში გაქროლება გულით ინატრა. მამხინე აუხდა, ქორი დააცხრა და პაერში აიტაცა.
 - შე მართლა გველი! შემხედე, შემხედე, თუ არ ვაფრინო-ნი! - გადმოსახა მტყებიდან თავგამოყოფილ, შემოფითუ-ბულ ბრძენს. - შენ ეგვე მიწაზე და იხიხე!
 - აქედანაც კარვად ვხედავ. რასაც შენ მაგ ვაფრინოთ და-ინახავ!... - თავი სინანულით გადააქნია გველმა.

ვანუშორეული შინაგანი შარბი, სულიერი სიფაქიზე, გარეგნული მომზიდველობა, ნიჭიერება, საქმიანადმი სიყვარული და პასუხისმგებლობის უდიდესი გრძნობა საოცარი პარმონიულობითაა შერწყმული მსახიობი ცისია მეტრეველი, რომელსაც მაყურებელი ტელესერიალ „წერილი ვარსკვლავთა დამიან“ (ლალის როლის შემსრულებელი) იცნობს. მართალი ვითხარა, პირადად მე მასავით უნივერსალური ახალგაზრდა მსახიობი ქართულ სცენაზე არ მეგულება! ვისაც თავად უნახავს როგორ შესანიშნავად მღერის და ცეკვავს იგი, ამაში აუცილებლად დამეთანხმება. თუ ყველაფერ ამას დაემატებთ, რომ ცისია მეტრეველი სატაეს და წერს არაჩვეულებრივ ლექსებს, აღფრთოვანებას ნამდვილად ვერ დამაშავს. ყველაზე მთავარი კი მაინც ისაა, რომ ეს მშვენიერი ქალბატონი ორი არაჩვეულებრივი ფაქტაცის დედაა: ცოტნე უკვე მესუთე ქალბატონი, თორნიკე კი - მეორეში. რაც შეეხება მუდღეს, ვფიქრობ, რომ ბატონ ბონდო ონიგავას პროფესია (სახელმწიფო დაცვის სპეციალურ სამსახურში მუშაობს) სწორად აქვს შერჩეული - ასეთ ცოლ-შვილს პროფესიონალის დაცვა და მოფრთხილება ნამდვილად სჭირდება.

ქალი ყოველთვის ფორკაში უნდა იყოს

- ცისია, პროფესიული არჩევანი ბავშვობის ოცნება აიხსნება?

- ბავშვობაში ნამდვილად არ მიფიქრია, ვინდა თუ არა მსახიობი უნდა გახდებოდა, თუმცა სცენასთან კონტაქტი პატარაობიდანვე მქონდა. ჯერ პიონერია სახსრებში ვეცეკვებოდი ლამაზი ურობილებისა და რომანტიკოსიანობის ანსამბლში, შემდეგ კი ანსამბლ „მხედრული“ პალეტე კობეზიებისთან. თეატრალური ინსტიტუტის პირველ კურსზე ვიყავი. ცეკვას თავი ორი დავანებებოდა პარალელურად მესუთე მუსიკალურ სკოლაში ვსწავლობდი და თან პიუჩის თეატრში დავდიოდი კლდინი სალარაქთან. მასთან ურობითობამაც ძალიან ბევრი რამ შემიხსნა. მასხოვ, შოთხე ქლასში ვიქნებოდი, თოჯინების თეატრის ობულე გაიმართა, სადაც ბავშვებმა საკუთარი ლექსები წავიკითხეთ... დღემდე მახსოვს ის ლექსი... სოლოშიც კარგად ვსწავლობდი, როგორც კომპინტარულ, ისე ტექნიკურ საგნებს. ერთხელ, უკვე თეატრალური ინსტიტუტში სწავლისას, ფილოსოფიის ლექციებზე ლექციანზე ვკითხვით (A+B)-ში რა უდრის? ბავშვებს გადავხედი და ვუკავებუე. ჩინოვანის თორემის თუ შეშველით? ესეც ვუთხარია. სთავებდი. მიმოიწია და „შენ აქ რა ვინდა?“. - მითხრა... (მოდელე, გეონი, მსახიობისა გარდა ყველაფერზე ვფიქრობდი ერთხანს ორისიტობა მინდოდა, მერე ჟურნალისტიკისთვისაც ვმუშავებოდი...) სანამ სრულად შემთხვევით ბატონი ითარ კობერიძის არ შევხვდი. ერთხელ ბიბლიოთეკაში რაღაც კონკრეტულ ტარდებოდა, სადაც ჩემი ლექსები და ნახატები მქონდა მტანილი. ამ შეხვედრამ მტანი ითარიც იმეფივებოდა, რომელმაც დამინახა თუ არა, მითხრა: „მე შენ ორი უნდა მოგეცო“ („შედი ქართული“ - ამ პირობითი სახელწოდებით პირებდა ფილოსოფიის გადაღებას, სადაც მთავარი როლი უნდა მეთამაშა. სამუხარობი, ოდგა და განხორციელებულია). შემთხვევა ითქვას, რომ მისი სიტყვები ერთგვარი სტიმული იყო, რამაც მსახიობობა გადამაწყვეტინა... ამბობლბს „შეკარბე“ - თეატრალურ ინსტიტუტში ადრე გამოცდები, მინდი, ცეცის, თუ რამე გამოიძიება, ხომ კარგია, თუ არადა, ჟურნალისტიკის ფაკულტეტზე საბუთების შეტანას მიიჩნე მთავარსწრებ-მითია... წინააღმდეგობა არ გაუწევიათ, საბუთები თეატრა-

ლურ ინსტიტუტში შევიტანე და, ლევის მდღით, ჩაგაბარე კოლეჯი...

- და დღეს კმაყოფილი ხართ თქვენი არჩევანით?
- რა თქმა უნდა, თუმცა, საერთოდ, მსახიობობა გაუმძღარი პროფესიაა - სულ მტობ და მტობ ვიღია. რაღაც უკმარისობის გრძნობა ყოველთვის გაქვს აღძმინას, განსაკუთრებით მამინ, როცა საკუთარი თავის რეალისტიკას ვერ ახდენ და ბოლომდე ვერ იხარჯები, მაგნი... მშვენიერი პროფესიაა...
- ადრე ქალის როლებზეც მამაყავები თამაშობდნენ, თქვენი როგორ ვიქნებოთ, უფრო ქალის პროფესიაა მსახიობობა თუ მამაყავები?
- ცხადია, ორივეს... თუმცა, რა ხდება, იცით? ბევრად უფრო მტობ საინტერესო როლებია მამაყავებისთვის, ვიდრე ქალებისთვის...
- თქვენი, როგორც ქალის, რა მოგვით თქვენმა პროფესიამ, ან იქნებ დავალოც რაიმე?
- როცა დაბადებული დღის რეჟიმი მაქვს და დღიდან გვიან დამიქნე თეატრში ვარ, ბავშვებს ავღლებოთ ჩემი ურთაღლება და ფაქტობრივად, მეც მაკლებს მათთან დღხანის ჟოფის ბუნდინერება... რაც შეეხება იმის, თუ რა მოქვს? ახლათ, ის, რომ ეს პროფესია ადამიანისთვის ერთგვარი პოპულარობის მომტანია. მეც, როგორც მსახიობი, ვმხრდები, მთოუმტებს ახლა, როცა მშვენიერი სამუშაო მაქვს მუსიკისა და დრამის თეატრში, სადაც დავით ლიაშვილია რეჟისორი. მასთან მუშაობამ ბევრი რამ შემიხსნა, როგორც მსახიობს...
- მუდღეს როგორ ვეუბნა თქვენს ასეთ დამაბულ დღის რეჟიმს?
- სამსახურდნ გამომდინარე, მასაც დამაბული რეჟიმი უქვს, ამიტომ ნორმალურად ხდება ყველაფერი, დემოკრატიული პირობითობის გავქვს ამ საუთიხთან დაკავშირებით.
- იქნებ მთავრებლაც გავაყენით - ვინ არის თქვენი მუდღეს და როგორ იბოვეთ ერთმანეთი?
- ჩემი მუდღესა ბონდო ონიგავა - სახელმწიფო დაცვის სპეციალური სამსახურის თანამშრომელი. ერთმანეთი მისი მეგობრის

● ცისია, ცოტნე და თორნიკე

დაბადების დღეზე გაიცინით. კარგად მასსოეს, სამ ანეარს, დაბლების დღეზე დამპატოეს. რომ გავევათ, „ხალცი არის ბული შინით“... წაყედი, არადა ეს დღე მეგობრებთან ერთად სხვაგან უნდა გამეტარებინა და უკვე შხადლე ვიფიკე ექნასასვლელად... ერთმანეთი გავიკანთა, მერე გარკვეული პერიოდი არ შევხვდებოდართ, მაგრამ როცა შევხვდით, ძალიან მალე, ორ კვირისა გადავწყვიტეთ, რომ ოჯახი შევუკვირბა...

– როგორც ჩანს, პირველი ნახვისთანავე მოვეწონით ერთმანეთი...

– სხვაინარად არ გამოვიო, მაგრამ თავიანისმეტყულებით ყოველთვის განებიერებული ვიყავი, მე კი ყურადღებას არაეის ვამტყუდი, სულ წიგნებში ვიყავი ჩაღვლილი...

– მითუმეტეს, საინტერესოა, რით მოგზობილათ მეუღლეზე? – შეძილება ერთი დანახვით ვერ ვერგებინი, მაგრამ მერე თანდათან მოვიხსენიებ მისი ათლეტური ვარჯიშობითაც, ცისფერო თვალებითაც, სულეირებითაც. ისე, გემკაფი შევყარებულე ნამღვილად არ ვყოფილებოდი...

– ამბობენ, მსახიობი მეუღლე მამაკაციისთვის მეორე პროფესიაა... ბონდოვრ ასე ხომ არ ფიქრობ? –

– ხანდახან ამბობს ხოლმე ამას (საცილი ძალიან უხდება)... საერთოდ, კარგი ოქობრის გრძობა აქვს და ამ საქითსაც თუ მორით უყურობს...

– თქვენე ხელოვნების როგორი შემფასებელია? – რომ ვითხზათ, ძალიან კრიტიკული-მეოჭი, ასე ნამეყოლად არ არის... ვყოფირო, რომ იბაქტერი შემეგასებელია, დღინერბული კრიტიკერი, რა თქმა უნდა... თავად მე მამქეს ხოლმე ყოველთვის უკმარისობის გრძობათ.

– ცისია, როგორ ფიქრობ, ოჯახში მამრინის შესანარჩუნებლად რა არის საჭირო? –

– პირველ რიგში, ალბათ, დაითმობა და ნლიობის ფაქტორი... –

– სიყვარული? – სწორედ სიყვარლის ნიადაგზე ხდება დაითმობაც და ერთმანეთისადმი ურთიერთინობაც და ურთიერთპატივისცემაც... ქალიც და მამაკაციც ერთმანერად უნდა ცდილობენ ამ ურთიერთობის შენარჩუნებას, თუმკი, ვყოფირო, რომ მამაკაციის რილი მანაც განსაკუთრებულია – ქალბა მის გვერდით ყოველთვის ქალად უნდა იგრძობს თავი, იგი ნაზი არსება და ფაქტს მოპყრობას იმსახურებს, მითუმეტეს, რომ ოჯახური პრობლემაში ხშირად „აუე-ბეს“ მას... –

– ყურადღების გამოკლევის ერთ-ერთი მხარე საჩუქრებია – მეუღლე ხშირად გაცეთებით საჩუქრებს? –

– კი... და ძალიან ხშირადც. არ არსებობს რამიმე ვიქიკი, რომ მომწონს და არ მიყვდის.

– ისეთი რა საჩუქარი მიედილა, რომელიც არასოდეს დაგაცივწყვდა? –

– ჩემთვის ყველაზე დიდი საჩუქარი ჩემი შეილება ცოტნე და

თორნიკე – უფლის საჩუქარი...

– მსახიობობაზე ხომ არ ფიქრობენ? – მე მჭირია, ამის გავინებაც არ უნდათ. ალბათ, იმიტომ, რომ რეტეკტივის დროს ძალიან დაკავებული ვარ, სახლში ვერ შემდევინი, ჩემი ყურადღება აკლდება და ნერვიულობენ... ეს ცდილობ, რომ ყურადღება არ მოვკლე, მაგრამ ძირითადი დრო მანც თვატრებზე მუხარეება...

– საკუთარი თავისთვის თუ გრძნობთ დრო? – საერთოდ, ვიცი, რომ მქალბა, პირველ რიგში, საყუარ თავს უნდა მოუაროს, ყოველთვის ფორმამი უნდა იყოს, ელემენტარულად თმა მანც უნდა ჰქონდეს მოწესრიგებული, მითუმეტეს, გარეთ როცა გადხარ და არა მარტო ამის გამო, უბრალოდ, თავად რომ იგრძობი შინაგანი კმაყოფილება.

– ქალბე ხშირად მსხვერპლს სწირავენ ხილაშპებს, თქვენთვის რას ნიშნავს გარეგნობა? –

– „თვლი ჭამსო“, ნათქვამია... ბევრი ამბობს, შთავარი სულიერება, მართლა შთავარია, მაგრამ უტყუესობა მანც გარეგნობას აქცევს ყურადღებას. მეც, მათ შორის... იციო, მჭირია, რომ თუ დამაინბს ლამაზი სული აქვს, ეს მის გარეგნობაზეც აისახება...

– როგორი დახასხისია მსახიობი ცისია მეტრეველი? – ეს ბონდოს უნდა ჰქონხიო...

– მისი აზრი ვიცი – „შესანიშნავიო“... –

– (იცინის) მართლაც ყველაფერი ვიცი და გამოძის კიდევ ძალიან კარგად (როგორც იგი დაეკლდინე რამდენიმე სიტყვა საკუთარ თავზე – თ. ო.)...

– მალე დახვლი წელი შემობიდეგებს თითოეული ჩვენგანის ოჯახში. მითხვევს რამიმე ისეთი კერძის მომზადებას ხომ არ ასწავლით, თქვენს სახალწლო სუფრას რომ ამშვენებს, მათთვის კი სახალწო იქნება? –

– რაღმცო არა... შემიძლია შევთავაზო „ჭარხლოვანის“ რეცეპტს, რომელიც უკვერთაუხსი საჭმელია. თუ მინდა აღებენ, ამამი თავადვე დარწმუნებთან.

უნდა ავიღო გარკვეული რაოდენობის ჭარხლის ფოთლები, გავრეცხოს, დავრჩიოთ წლისაგან და დავჭრათ. მოვაყაროთ მარილი გემონებით. შემდეგ ხელით დავსრისოთ და გავაყაროთ 15-20 წუთი, რათა წვენი გაუკლდეს. წვენი გაუკლდვართ, ჭარხალში კი ავირთოთ ყველი, ისიც გემონებით, რა თქმა უნდა. მიღებულ მასას დავეტაბოთ ცხობი: 50 გრამი კარაჭი ან ერთი სუფრის კოჭი ერბო. ეს ყველაფერი კარგად ავირთოთ. ცხობი მოწილით მსწიწით ან საფურით (არჩევანი თავად გავკეთებ), ამოვაკუნდათ, გუნებში გავაბრტყელოთ, ჩაველით შუგ ჭარხლის ვული, მოუკრათ თავი და ახლა უკვე გულიან ერთად გავაბრტყელოთ. დავლით ცხელ ტკავზე და სახურავი დავაბრთოთ. ცოტა ხნის შემდეგ ამოვარბაოთ, რათა მთელი მზრადილაც გამოცხვეს, ოდინდ ამქამად ტკავი თავახდლი უნდა გექჩინდეს. გამოცხველის ორევე მზრადან კარაჭი წაუყუათ. მერწმუნეთ, უკვე მრეილეხი საჭმელია.

– ისე, ახალი წლისგან რას ელოდებოთ? –

– სირაქტების, როგორც შემეცნებებით, ისე პირად ცხოვრებაში. ვისურველია, რომ ჩემი პოტენციალის სრულად გამოკლევის საშუალება მქონდეს, რაც, ალბათ, დამპირებელია, პირველ რიგში, ჩემზე, ცოტა სხვეზე და... იბადაზზე. იგივეს ვუსურვებ ყველას, ვინც თქვენს ყურხალს წაივითხავს...

– განსაკუთრებით, ალბათ, ქალბებს... –

– ქალბეს უყვარებლი, რომ ფოთლიცენე მარად მშენიერი, სიბინი, სიყვარული ობიქტში და თავადც სიყვარულის მატარებელი. არ დაიფიქრო, რომ ქალბე არიან – ეს ხომ ბედის საჩუქარია, ქალად რომ დაიბავე. ნუ გაუბრალოვებთან, სულიერად ვე განმსძვლებთან, იყენე იფუკალი, რითაც ყოველთვის სასურველი იქნებთან მამაკაცისათვის.

ბელა უალვაშვილი

ღაგალ და ვეძებ

სად არის იგი საქართველო,
მიყვარდა რომელ,
სად არის იგი საქართველო,
მწამდეს რომელიც,
ძველ იბერიას რომ მოჰგავდეს
ის ქართლი მომეც,
ღმერთო, ხორცით კი დააბურე
ხორცის მღომელი.
ქმა რომ ქმას ზურგში მახვილს უყრის,
ბევრს აღარც უკვირს,
მე ეს ყოველი ზეგად მაწვეს
უძწეო ქედზე...
ლამის აგვორაქლდე
ყოფითობის ტრული რუკიდან,
საქართველოში საქართველოს
ჩირაღდნით ვეძებ.
დავალ სულ და ხორც დავგვემილი, —
მე რომ მეზადა,
აი, იმ მიწის მიყიდიან
ლორის ხორცივით,
შემოვღადადებ მამულისთვის,
დამზადებელი,
მარადის მისი ყოფნის დარღით
დარღ ვერ მოცლოლი.
მე საქართველოს ტრფობის კენი
მადგია ქედზე,
მამულის ტრფობა, არ ვიცნობი
სხვა რამ ხელობით...
საქართველოში საქართველოს
დავალ და ვეძებ,
ჩირაღდნით ვეძებ საქართველოს
საქართველოში.

მომ, მომგაბონეთ!

აბა, ღიმილი გადამავიწყდა,
სიმღერაზე ხომ სიტყვაც მეტია...
მიმიუზადა ველი სამიწე
და მზადრავს ქარი შარახვეტია.
აღარც სხვებს უჩანთ ღიმილის მსგავსი,
რომ გადამღონ და ამიყოლიონ,
ულიმილობა, ეს სწება ნავის
რომ მოვიხროლო როგორც ფოლიო.
რა ეწამილება შავი ქორივით
ქალაქს მთარულ უღიმილობას,
მო, გაღიმიეთ, თქვენი ქორიძე,
ღამითვეთ თითო ღიმილს პირობა.
თორემ წამლეკა უღიმილობამ,
ცივად მოკუმულ ბავთა ჰერტამ,
სულზე ჰყოლიობა, გულში ჰყოლიობა
და... ერთიანად ვქექლეუვარ რეტად;
თუმცაღა, შავი დღეების მომსწრეს,
რატომღა მივიხრო უღიმილობა...
და მაინც უნდა პირობა მომეცეთ, —
ღამითვეთ თითო ღიმილს პირობა;
გამომიწოდეთ ღიმილი, როგორც
ერთუროს ვუწვდიდით ვარდსა და იას;
ღიმილი არის პატარა ვოვო,
ულიმილობა — ვერაგის ტყვია.
მო, მომავანეთ როგორ იღიმიოთ,
როგორ ღამზად, ფართედ და ამოდ...
როგორც შრომანი, როგორც ღიდილო,
სულ უმეზხოდ, არაფრის გამო.

ღა ვერ ვპოულობ

მე ისევ ვეძებ სიტყვას, რომელიც
ყველაზე ცხადად, გარკვევით გატყვის,
როგორ მიყვარხარ, როგორ მოგველი,
როგორ მძულხარ და რაჩივად გეტრფი.
მე ისევ ვეძებ ერთადერთ სიტყვას, —
რომლითაც უნდა შეიქმნას ცხადი, —
ის, რაც ღმერთით მზავაღმის თიქვა,
რარეგ მიყვარდი და რარეგ მძავდი.

ფოფინებს დილის უშუო სხივი,
ვიდრემდის მართლაც იქცევა სხივად...
სათქმელიც ასე ფოფინებს, ლევისი,
ვიდრემდე იტყვა რარეგად გტკივა.
მე კი ერთადერთ სიტყვას ვეწუხვარ,
რომლითაც უნდა გაუკვევით ვითხრა,
მძულდი, მიყვარდი, მიყვარხარ, მძულხარ,
და ვერ ვპოულობ საქარო სიტყვას.

ასწი თასი...

ასწი თასი, საყვარელო, ასწი თასი
და სიმართლეს ახლებზე ფარდა,
არაფერი იყარგება ბუნებაში
ახლენილი ოცნებების გარდა.
ასწი თასი, საყვარელო, ასწი თასი,
მტერს დარჩენა ამ დაწყვეტილ თავთან...
არაფერი იყარგება ბუნებაში
ქვეშაობად დასაყარვს გარდა.
უწინართი ვადიფორლებს ყოფა რაშით,
საინოსას დაღვიტოვებს ქარვას...
ყველაფერი სწორად ხლებდა ბუნებაში
მოკვდავისთვის არასწორს რომ ჰვავდა.
დასაყარვი რაღა არი... ასწი თასი,
რომ სიმართლეს ახლებზე ფარდა...
ყველაფერი იყარგება ბუნებაში
აუხლებელ ოცნებების გარდა.

ღმ, ასე შორი იყავი მიწვიც!

ღმ, ასე შორი იყავი მიწვიც,
ოღონდ ვიკოდე, რომ ხარ და დახეაღ,
კოცხლობ და ფიქრობ, დარდობ და იწვი,
მე კი სიმბრემშიც დროდადრო ვნახავ.
ღმ, ასე შორი იყავი ჩემო,
იწვება კიდევ სჯობია ასე...
რაც არ მერგება, მე არც ვჩემობ, —
ასე სწვევით მაღლებს და ნაბებს...
დამბადებულმა ხომ უკეთ იცის,
რა როგორ სჯობს და... რა როგორ მართოს,
იციან შენივე თავით, იციან...
და მარტო კაციც არ არის მარტო.

მადლობელი ვარ

მადლობელი ვარ ამ სიმწრისთვის,
მადლობელი ვარ ძვირფასო ჩემო,
თურმე რაოდენ ვიყავ ღარიბი,
რომ არ ვუწყვიდი სიმწარის გემო.
ვიღებ, ღუმლისდა ესკნობდი საინოდ,
ჩამიჭრა ბნელი სანითელი — იღვიც...
მადლობელი ვარ, ამოვანინე —
მქონია თმენა-ღუმლის ნიჟი;
მერე რაა თუ ღუმელი იგი
დამარცხებულის სიჩუმედ სცანით...
მთავარია, რომ წესით და რიგით
ანათებს მზე და ბრუნავენ ცანი.

* * *

მე წავეითებ მაგ შენს თავლეზში
ვულვრილობა და ფერისცვალება,
რაღა მოხდება სხვა, უარესი
რაგინდ იავდრონ თებერვალზემა.
არცა რამ სიტყვა, არცა რამ მოთქმა,
გამოვეთხოვე ლღს და მშვენიერს...
აწი სიყვდილი ველარც კი მომკლავს,
თუკი მე თავად არ ჩავერივ.

ჩუმი ძახილი

მე გეძახობდი... ცხრა მთას ვაღაღმე
ვინ მოგაყვინდით ეს ხმა ნეტავი...
კი მოვიგნობოდით, მაგრამ ხმაღაღა,
ხმაღაღა როგორ გავიბედავდით!
იწვებ სულელები მართლაც დაჭირიან
იღუმელი და სწრაფი მარხილით...
და თვით უწყვიან, უფრო აღრიან
ვის მიაყვინდინო ვისი ძახილი;
თორემ სხვა ამა, რას დავაბრალო,
ჩემი ხმა როგორ მოგვყვდათ ნეტავი...
გეძახობდი, მაგრამ ჩემთვის, ხმაღაღა,
ხმაღაღა ვერც კი გავიბედავდით.

უნდა გავიქცე

უნდა გავიქცე ამ სახლიდან,
უნდა წავიდე.
უკავშირდება აქ ყველი
მხოლოდ შენს სახელს,
როგორ დავიწყო ყველაფერი
ახლა თავიდან,
თორემ წერილობა და სურათებს
ავდილად დავხვევ.
კი დავხვევ, მაგრამ
ხსოვნა არის ისე ვერავი,
რის დავიწყებაც გესურვება,
ვინახავს იმას...
ვით ვაღაღამო საყვარელო
დღეში ფერადი,
ნაჭლაბნი სილა ხომ არ არის,
წაშალოს წვიმამ.
უნდა გავიქცე ამ სახლიდან,
უნდა წავიდე,
მაგრამ გაქცევით რა იწყება
ნეტავ თავიდან?!

ვმრ დარჩამოდით

მომეჩვენა თუ... მეძახობდი მართლა,
თუ მეძახობდი, ამა, მოვედი —
თანაც ის დროა, საყუთარ თავთან
ვერ დარჩამოდით განმარტობით.
ეს ის ვაშია, — ხანგრძლივი ბრძოლით
სითბომ სძლია და დაამო ყინვა,
მოტყდა ზამთარი — ბებერი ლომი
და ემძებლებმა დაიწყეს ზინვა.
ეს ის ვაშია, როცა ნუშებმა
ჰაერს დაატყვეს ქათათა ხნული...
როცა არ იცი, როგორ უშველო
მთელის ძალით რომ მუშაობს ვული.
ჰოდა, ცხადია, მიმბობდით მართლაც,
მომიბმობდით და კიდევ მოვედი...
ისეთი დროა, საყუთარ თავთან
ვერ დარჩამოდით განმარტობით.

რას არ დაჰმობდი, ის წლები რომ დაგზუნდებოდა...

მასსოც, როცა ახლობელმა ქალბატონი მარინა მამალაძე გამცნო, მესსიერებამო წლების წინ მოსმენილი, აფხაზი ჭაბუკისა და ქართველი გოგონას სიყვარულის ამადლევეწელი ისტორია ამომიტვტივტედა, რომელსაც, ალბათ, ზღაპარივით ლამაზი დასასრულიც უნდა ჰქონოდა...

70-იანი წლები. პროვინციული ქალაქის სრული ილია — ზღვა, მზე, პალმები. პირველქმნილი სიმშვიდეს მხოლოდ თოლიების სმა არღვევს. პლაჟზე კენჭებივით მიმოფანტულან გარუჯული გოგო-ბიჭები. საბანაო სეზონი აქ აპრილიდან ნოემბრის ბოლომდე გრძელდება და შოკოლადისფერ მასაში ძელი გასარჩევია შვეგერემანი თუ ქერა, ქართველი, აფხაზი თუ რუსი. აქ სიყვარულიც განსხვავებული იციან — ნადვერდალში გამოხვეული ცეცხლივით მწველი, უცხო თვალთაცან დაფარული და მკაცრ ტრადიციებს ამოფარებული...

ეზიან შვეგერემან გოგონას მეშიდე კლასამდე არც კი შეუმჩნევია, ვილაც ლანდივით რომ დასდევდა კვალდაკვალ. მხოლოდ შემდეგ, მოვეიანებით მაქცია ყურადღება, რომ ვილაც უფროსი ბიჭი ყოველდღე საკლასო ოთახთან ეტუზებოდა და, სკოლიდან შინისკენ მიმავალს, მოროებით მიჰყვებოდა. ასე დიწყო კიდეც ერთი „სა-

სკოლა რომანი“, რომელიც სმირ შემთხვევაში, სკოლის დამთავრებისთანავე ბარდება სოლმე წარსულს, თუქცა მისი გახსენებისას მაინც ყოველთვის უჩვეული სითბო გვეტრება გულში.

მათი ურთიერთობის სერიოზულობაზე პირველად მაშინ დაფიქრდა, როცა ბიჭი, ოღონდაც საყვარელი გოგონას გვერდით ყოფილიყო და, კლასში ჩანაჩა. ახლა უკვე თანაკლასელები გახსნენ და მარინასაც თანდათანობით გაუთბა გული, მით უფრო, რომ უნიჭიერესი ფეხბურთელი ვიტალი დარასელია მაშინ უკვე ოჩაჩირის „ამირანი“ თამაშობდა და ადგილობრივი მოსახლეობის საყოველთაო სიყვარულით სარგებლობდა.

სომ მოგუხსენებათ პატარა ქალაქის ამავე — უცბე გავარდა სმა, ერთმანეთი უყვართო და აქითქოთდნენ დელები (მარინას მამას შივით ვინ რას გააგებინებდა). ყველაფერმა ერთად იჩინა თავი — მამალაძეების ძლიერ ოჯახს, რომლის წინაპრებიც მთელ დასავლეთ საქართველოში განთქმული პირველი გილდის ვაჭრები იყვნენ და რუსეთში ვაჭრობის ნებაბრთვაც თვად მეფისნაცვალ ვორონცოვისგან ჰქონდათ მიღებული, არ უნდოდა მამით ობოლი ღარიბი ბიჭის სიძეობა, მით უფრო, რომ აფხაზი ნათესავების ზეწოლით, სადამაბილოც იკავებდა თავს.

სკოლასთან ახლოს, პატარა ბარაკში ცხოვრობდა ოთხსულანი ოჯახი (დედა და სამი შვილი). ძალან უჭირდათ. შვილები რომ ერჩინა, საბრალო ქალი სამ ადგილას მუშაობდა. ვიტალი ყოველ დილას ადრე დგებოდა და პირდაპირ ქუჩაში, ოჩანის ცივი წყლის ქვეშ ბანაობდა, მერე საბაბორზე კენჭებზე დარბოდა. ძალიან ძელი იყო ქვეყზე სირბილი, მაგრამ სწორედ მისი სწოლობით, მოვეიანებით მთელ საბჭოთა კავშირში ფიოდოროვის შემდეგ ვეღაზე დიდი მოკლეობის კონთება ჰქონდა. დღევანდელ სპორტსმენებს კი არ ჰკავდა, პროტინებით რომ არიან დატენილები, — იხსენებს ქალბატონი მარინა, — როცა

მიხვდა, სასიძოდ მიწუნებნო, სწავლას მოუმატა — პირდაპირ დრუბელივით ისრუტავდა ვეღაფერს. ცილობდა. უკეთესი გამზდარიყო. იცოდა, პატრონი არ ჰკავდა და თავს არ ზოგავდა. მეათე კლასში იყო, როცა თბილისის „დინამოში“ გადმოიყვანეს. კაცმა არ იცის, როგორ მოახერხა, მაგრამ რვა ანჯარს დილით, ჩემი დაბადების დღეს, მატარებელს ჩამოჰყვა ოჩაჩირებში. საღამოს უკან უნდა დაბრუნებულიყო. იმ საღამოს ისეთი თბილი მოვიდა, ათ წელიწადში ერთხელ რომ იცის ზღვისპირეთში. თანაკლასელებმა მანქანით გაიხერხნეს და ტამბის ვაზზე გადბრუნდნენ. მაშინ გაუმართა — ისე ვადარჩა, ნაკაწრიც არ ჰქონია...

● ვიტალი დარასელია

● ვიტალი დარასელია უმცროსი

● კრისტიანა

...პირველი მატჩი თბილისის „დინამოში“ 1975 წლის მაისში თიამამა. მალე დიდის საწვრთნელი ბაზის სიახლოვეს ერთობაიანი ბინაც გამოუყვებს. ახლა შეუძლია დაოჯახებამდე ეფერება, მაგრამ გულისწორს ვინ ვაკაპრება – შობილებმა უმაღლესი განათლების მისაღებად, – აქოდა, რუსული სკოლა გაქვს დამთავრებული, – ოღსაში გაისტუმრეს ატრირებული გოგო, თითქოს თბილისში არ შეიძლება სწავლა. მაგრამ იქ ვიტალი იყო და...

„ნოემბრის დღესასწაულებზე ოჩაშინიძე დაბრუნდი და თბილისში საქმეებზე წამოსულ მამას აუვადევე, ნათლია მენატრება-მეთქი. ქალაქს არ ვიცნობდი, არც ის ვიცოდი, დიდძალ ბაზა სად მდებარეობდა. არადა, გული საგულედან ამოვარდნას ღამობდა. ბოლოს გაგებედ და ნათლიას ვეღვაფერეში გამოუტყედი. სიხარულისგან კინაღამ გადარია ქალი. რა ვიცოდი, ვიტალი მარტო მე კი არა, მთელ საქართველოს უყვარდა თურმე. დაეუფრეკეთ და ბაზაზე მივაკითხეთ. მამინევე სახლში წავგვიყვანა“.

ნათლია, ზარა ფაღავე ნამდვილი თავადის ქალი იყო. უმაღლესი შეუთვალერება იტყავრობა და გაოცებული დარჩენილა, მარტობელა ბიჭს ისე დალაგებულ-დაწარმოებული ჰქონია ვეღვაფერი. იმ დღეს იქვე შემდეგარა, „სამთა თათბირიცა“ და გაპარვის გეგმაც. საღამოს მამა-შვილი მატარებლით ოჩაშინიძე უნდა დაბრუნებულიყო და მარინაც... პირდაპირ მატარებლიდან გაიპარა.

„გორში მამქანა გველოდებოდა. ვიტალი და მისი ერთ-ერთი მეგობარი მუხობელი ვაგონით მოგვეყვებოდნენ. იმ ღამეს დიდი გულმოდგინება გამოვიჩინე – მამას ვეუბნებოდი, დაწვენი და დაისვენებოდი. ეჭვიც არაფერში შეპარეა. რას წარმოიდგენდა, ამდენს თუ გაგებდავდი, მთი უფრო, რომ საერთოდ არაფერი იცოდა. როგორც საინჟინო შეილა, ბარათიც დაწვენი – არ ინერვიული, მამა, ვიტალი დარასელიას მიყვები ცოლად-მეთქი და წერილი გამიღებებს ჩავაპარე“.

მარინას მამას მთელი შემადგენლობა შემოურბენია. ხაშურში მილიციის განყოფილებამაც მისულა. უფ-

როს აქეთ დაუმშვიდებია: – არ ვიტალი ახლა, სამი გოგოს პატრონი ვარ და ვიტალიმ სამივეს ხელი რომ მიხილოს, უარს როგორ ვეტყვიო.

მაცენ ტრადიციებზე განზრდილი კაცი ციციხალ-მკვდარი დაბრუნებულა ოჯახში. ისე გამოუვიდა, თავისი ხელით ჩაუყვანა ქალიშვილი სასიძოს. მთელი თვე არ გამოსულა სახლიდან. მერე, როგორც ზღბა ხოლმე, შუერივდა. თანაც... ფეხბურთელი ვიტალი დაბრუნებია მასაც ძალიან უყვარდა.

აი, ასე ჩაყვარა საუფუძელი კიდევ ერთ ღამას ოჯახს, სადაც მალე პაწიხიც აეღურტულდნენ – ჯერ კრისტიანა განჩნდა, მერე – ვიტალი. ერთმანეთს მიჰყვა სიყვარულით სასუქ დღეები.

„ძალიან მზიარული იყო, სულ ხუშრობდა. ვეწლა თავყრდილობის სულად და გულად ითვლებოდა. სასმელს არ ეკარებოდა, რეჟიმს იცავდა. იცოდა, ასე რომ არ მოქცეულიყო, ვერ თიამაშებდა, რადგან პატრონი არ ჰყავდა. ბევრჯერ გეიტორია ერთად, როცა უსამართლოდ ექცეოდნენ, სხვა ფეხბურთელს ანიჭებდნენ უპირატესობას და ძირითად შემადგენლობაში არ შეჰყვავდათ. სად იყო მამის ვიდუო, ტრეკეიზორის წინ ვიჯექოდა და მის ვიჯექ ნაბიჯს, შეცდომას ვიწერდი. პრეტენზიული არასიდეგს ვიყოლა. სიყვამედე უყვარდა შვილები. საშუაბროდ, მათ დაზრდას ვერ მოესწრო. ექვსი წელი ვანივობუთ ერთად. ოთხი-ხუთი წლი-სანი იფუნე ბავშვები, როცა შრომა-სთან ავტოკატასტროფაში დაიღუპა. ჩემს მშობლებს ძალიან უყვარდათ. მამა კინაღამ მამსვე დარდს გადააყვ... ის ტრავიკული დღეები ბუნდოვანად მახსოვს. ერთ დღეში გაუჭარბარედი. მე-სიხარება სახანუკროდ დაკარგული მქონდა. ის უფრო მტანჯავდა, რომ მძინარეში გადავარდნილს მთელი ორი კვირის მანძილზე ვერ პოულობდნენ“.

საყვარელი ფეხბურთელი გულით და-იტარა მთელმა ერმა. 1982 წლის დეკემბრის ბოლო დღეები ცრემლითა და გლოვით იყო სასუქ და ალბათ, პირველად ზღბოდა, რომ ახალი წლის დადგომა არაფის უხაროდა საქართველოში. მშობლიურ კუთხეში დარბაძეს. ვინ იფურება, რომ წლების შემდეგ მისი ოჯახის წევრებს გაუჭარბებოდა

ეჭვსა. საბუნდოვანოდ, თანაკლასელები არ იფიქრებენ სავარაუდო მგობარს და მის საფლავს უვლიან. ცოტა ხნის წინ სოხუმში მისი სახელობის ტერანოს ჩატარებაც მოინდომეს და თხოვნით სპორტის სამინისტროს მიმართეს. ვინ არის ეიტალი დარასკელია, რომელ ფორმებზე იბრძოდა? – გაოცებით უკითხავთ.

ამბობენ, უბედურება მარტო არასოდეს მოდიოდა – მეუღლის გარდაცვალების შემდეგ უპირატესად დიდ-პატარა პრობლემებში იმინა თავი, რომელიც მარტო მის ოჯახს კი არა, ახლა უკვე ქართულ-აფხაზურ ურთიერთობასაც შეეხო. ფაქტობრივად, ქნ მარინას გადარჩენისთვის მოუხდა ბრძოლა. დღეს ამის გახსენება უზომო ტკივილს აყენებს.

შობილებს, ხანამ შექმლით, მფარველობა და ყურადღება არ მოუკლიათ მისთვის, მაგრამ შექმლულ ოჯახში უჩრუნეველად გაზრდილს მაინც გაუჭირდა ხელმოშპირხედ ცხოვრება. ბავშვები დასაზრდელი ჰყავდა, ოჯახს პატრონი სჭირდებოდა და იძულებული გახდა, გათხოვილიყო. ამჯერად გულს კი არა, გინებას დაეკითხა. საბუნდოვანოდ, ძალიან გაუშარბოდა. არაჩვეულებრივ მუდღეულ შესვლა – მათემატიკოსმა რევან ბოლორშივილა თბობდა არ აგრძნობინა მის შვილებს, დაზრდევინა, ფეხზე დააყენებინა. 17 წელი იცხოვრეს ერთად. ბედის შწარე ირონიით, სამი წლის წინ ისიც აეტოკატასტროფივამ დაიღუპა.

უდრტვინეველად მიიღო ბედის კიდევ ერთი დარტყმა – სულით არ დაეცემა. მიუღო ცხოვრება ისედაც ბრძოლაში გაატარა – ხან სიყვარულს იცავდა, ხან – შვილების კეთილდღეობას, ხანაც – სულიერ სიმშვიდეს. ერთ დროს თბილისში ჩამოსული პროვინციელი გოგონა წარმატებული, საქმიანი ქალბატონი გახდა. ფილოლოგის სპეციალობას იურიდიული განათლებაც შეუთავსა და საქართველოში პირველ საბაჟო-საბროყერო ფრმას ჩაუდგა სათავეში. თუ როგორი ხელმძღვანელია, ამასუ ისიც მტრეველებს, რომ კონკურენტებმა მისი თანამშრომლების გადაბირება მაღალი ხელფასითაც ვერ შეძლეს.

დღეს მარტო ცხოვრობს. შვილებს თავიანთი ოჯახები აქვთ. დარასკელიების გვარი კვლავაც ფეხბურთის სამყაროში ტრიალებს. უცხო ერების სპეციალისტი კრისტინა ყოფილი ფეხბურთელის გიორგი ანაბაძის მეუღლე გახლავთ და ქალ-ვაგს, სანდროსა და ნინის ზრდის. ეიტალი, ისედაც ყველამ იცის, სახელოვანი მამის კვალს აგრძელებს და კლადიკაქისის „ალანიაში“ თამაშობს. მალე მეუღლესთან და პატარა ლიზიკოსთან ერთად მოსკოვში გადასვლას გეგმავს. ახალგაზრდა ბებიას ახლა უკვე შვილიშვილებით ხარობს.

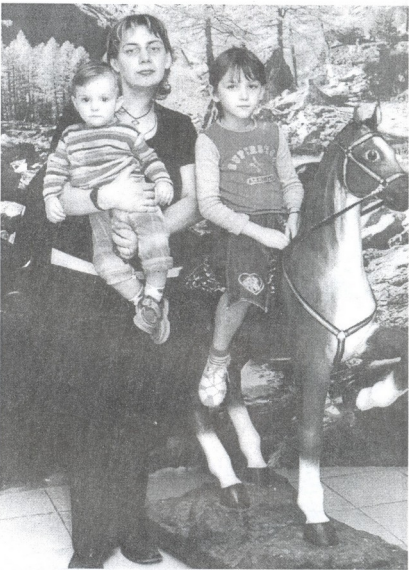
პირად ბედნიერებაზე საუბრისას ტკივილბრუნევი დიმილი აღუგებდება სახეზე:

– მაინც ბედნიერი ვარ, იმტობ, რომ ვიცი, რა არის სიყვარული. ალბათ, ქვეყნად იშვიათად მოიძებნება ქალი, რომელიც ბუდმა ორჯერ გახადა ასეთი ძლიერი გრძნობის ღირსი. ერთს არ დასცალდა, მეორე ჩემს სიყვარულში დაიხარვა.

მაგრამ... რას არ დავთმობდი, ეიტალისთან გატარებულ წლები რომ დაბრუნდეს უკან...

ტილოზა გადატანილი მუსიკის ჰანგები

ერთნულ გაღრევაში ახალგაზრდა მხატვრის ვერა ქიქოძის ნახატების პერსონალური გამოფენა მოეწყო, რომელმაც ხელოვნების მოყვარულია დიდი მუშაობა დაიმსახურა. გამოფენაზე გამბრტყილი იყო ხეით, გუგუნით, აკვრულით და პასტელით შესრულებული ნამუშევრები. ტილოებზე გადატანილმა მხატვრის უედღევანო ფანტაზიამ იძენდა დიდი შთაბეჭდილება მოახდინა ჩემზე, უკვასთან სტუმრობა გადაეწყვიტე, რომელიც მუტად საინტერესო მოსაუბრე აღმოჩნდა.

● ვერა ქიქოძე შვილებთან ნინი და სალომესთან ერთად

– ბაბუა, ვლადიმერ ჭიჭიძე, პროფესიონალი მხატვარი იყო. მასხოსა, ჩემთან შირად იერიბეზინდენ სხვადასხვა პროექტის ადამიანები; რა თქმა უნდა, ამან მნიშვნელოვანი ზეგავლენა მოახდინა ჩემზე და, შეუძლება ითქვას, რომ განსაზღვრა კიდევ ჩემი მომავალი პროექტია.

– მარტო ვარემო სკამბრინო არ არის იმისათვის, რომ ისეთი ნახატები შეგქმნათ, რომლებიც სრულიად განსაკუთრებულ ეროვნულ-სამხატვრო, უფრო მეტიც, თბილისის თითოეულ გემრილ საკუთარი ცხოვრებით ცხოვრობს.

– გვიანსხემითი, ძირითადად, ცდილობს, ყოველ პერსონაჟს საკუთარი საჭირო შეგუქნა და მისთვის დამახასიათებელი ინდივიდუალობა მიეანიჭოს.

– პირველად როდის გაგინდათ სურვილი, თქვენი გრანობები ტილოზე გადაეტანათ?

- 4-5 წლის ვიყავი, როდესაც ბაბუამ შეამჩნია, რომ რაღაც „სერიოზულს“ ვხატავდი. ამის შემდეგ ყველანიარად ცდილობდა, ჩემთვის ხელი შეეწყო და დამხმარებოდა, რომ ჩემი გატაცება სერიოზული მოწოდებაში გადაზრდილიყო.

- რა არის თქვენი შთაგონების წყარო?
- პირველ რიგში, განწყობა. თუ ხატვის სურვილი გამძინდა, არა აქვს მნიშვნელობა ჩემს ირვავად რა ხდება. ქვეყანა რომ ინტერესს, შემობილა ვიჯდე და ესაბო. შეიძლება ქუჩაში დაგდებული ფოთლით ენახო და გონებაში იმდენად ჩამარჩეს, რომ ერთი ასი ოთხი შემდეგ დაეხატო. შობებულების ქვეშ უნდა ვყო, რომ რაღაც შექმნი. ასევე მოქმედებს ჩემზე მუსიკაც - ხშირად მუსიკით გამოწვეული გრძნობები ტვინზე ვაღვიძებ.

- თქვენთვის მხატვრობა შინაგანი მოთხოვნობაა, თუ პროფესია?
- ალბათ ყველაფერი ერთად. შინაგანი მოთხოვნობა თუ არ გაქვს, პროფესიონალიც ვერ გახდები. იმაზე უფრო დიდი ბედნიერება რა უნდა იყოს, როდესაც აკეთებ იმას, რაც გიყვარს. ბედნიერი ვარ, რომ ხატვის ჩემი ნამუშევრები მოსწონს.

ნახატების ურთავლესობა გამოქვეყნული მაქვს. მორჩენია, ჩემი ნახატები ისეთ ადამიანს ვაჩუქო, რომელმაც იცის ხელოვნების ფასი და შეუძლია მხატვრის ჩანაფიქრის დახსნა და აქვს.

- რომელი მიმდინარეობა და მხატვრობა თქვენთვის უფრო ახლოსაა?
- ძალიან მიყვარს იმპრესიონიზმი, რადგან ვხატე იმას, რასაც განვიცდი. ჩემთვის მიუღებელია ფოკლდორი რეალიზმის გადატანა ტვინზე. არასოდეს არ ვხატებ მამინ, როდესაც ცუდ ხასიათზე ვარ, რადგან ჩემი უარყოფითი განწყობა ნამუშევარზე გადავა და ნეგატიური იმოქმედებს იმ ადამიანებზე, რომლებმაც ეს სურათები უნდა ნახონ. რაც შეეხება მხატვრობას, ძალიან მომწონს

მოდილიანი, რჩენი, ნათელა იანკოვილი, შალვა ქიქოძე, ვლადიმერ კლუბი, მიუხედავად იმისა, რომ ცვალებდა იყო, არანაკლები ჩემთვის ნამუშევრები შექმნა. სამწუხაროდ, 26 წლის ასაკში გარდაიცვალა.

- გაგვიანოთ თქვენი ოჯახის წევრები...
- ჩემი მუკუღე, ალექსანდრე მჭედლიძე, პროფესიით ინჟინერია, რომელიც ყველანიარად მიწყობს ხელს. მკვს ორი გოგონა - ნინო და სალომე. ოჯახს უდიდესი ადვილი უჭირავს ჩემს ცხოვრებაში. პირველ რიგში დედა ვარ და მხოლოდ შემდეგ მხატვარი. თუ რომელიმე ბავუს რამე აწუხებს, იმ დროს საერთოდ არ მახსოვს ჩემი პროფესია. მაგრამ როცა ყველაფერი კარგად არის, ხატვის სურვილიც მაშინვე შეუკლებია. რომ არა ჩემი მუკუღე, ვერც მოახებრებდი ჩემი ჩანაფიქრების რეალებებს. შეუღელ ყველანიარად გვერდით მივსას, სულიერად მაშინვე. ის არის ჩემი ნამუშევრების პირველი შემფასებელი. მის ხელხელეობაზე და შინაგან შინაგან ფოკუსს ვითვლიანსებ. საერთოდაც, ჩემი ყველაზე სერიოზული მხატვრობა სწორედ ალექსანდრე არის. ასევე ჩემს სულში დღემდე წავლის უნართი გამოცდილება დღემდე, რომელსაც, მიუხედავად იმისა, რომ პროფესიით ფილოლოგია, დამთავრებული აქვს მუსიკალური ათწლიანი, შესანიშნავად ესმის მხატვრობა და საერთოდ, ხელოვნების უდიდესი თეკონისმცემელია; ჩემზე დიდი გავლენა ჰქონდა დედამჩემს, ნინო ქიქოძეს. იგი ცნობილი ხასიგალი მღვალე და მრავალი ნარბოის ავტორი იყო. მან სიყვლითად რამდენიმე თვით ადრე დაასრულა მუშაობა წიგნზე „საქართველო - ბულგარეთის ურთიერთობები მე-11-დან 21-ე საუკუნემდე“, რომელიც ბულგარეთში, სოფის უნივერსიტეტში გამოიცა რუსულ ენაზე და ძალია ქართულ ენაზეც დაბეჭდვლა.

- ვგვალზე ხშირად რა მასალას იყენებ?
- ადრე ზეითი ეგუშობიდი, ახლა კი ურთულ ტექნიკას ვიყენებ: ტუშს, აკვარელს, გუაშს, პასტელს, შერეულ მტვრე მინის პლასტიკას მიხატავს. ეს ისეთი ფორმაა, რომლითაც შემობილა ჩანაფიქრის შინაგანი გამოხატვა. ჩემი ნახატების ურთავლესობა სახის ნაკეთობის გარეშე. წარმოადგენს, თითქოს სცენას უყურებ, დაჩამოვნი კი სახის გარეშე ვიჭირი, მერწმუნეთ, მთავარია, თვით პლასტიკა ანუ ისეთი ნამუშევრების შექმნა, რომლებზეც დათბოლოებლებზე დაღებითად იმოქმედებს და ესთეტიურ საბოვნებს მიანატებს. ეს არის ჩემთვის, როგორც მხატვრისთვის ყველაზე დიდი ბედნიერება.

- ფიროსმანი, რომელიც თეონისაწაული მხატვარი იყო და რომელმაც უდიდესი შედეგები შექმნა, ფოკალკარი ადიამების გარეშე, სიღარიბეში გარდაცვალა. თქვენი აზრით, რა ბედი ეწიდა ფიროსმანის ტლადებს, აქვასის შედეგებზე რამ არ ეღიარებინა?
- საუკუნეებია საჭირო იმისათვის, რომ რამე შეაფასონ ან დაფასონ. ადრე თუ გვიან, ფიროსმანის მხატვრობა მანც უდიდეს აღიარებას მოიპოვებდა. საერთოდ, ისტორიას ახსოვს ხელოვნების, რომლებსაც, ყველასგან მიტოვებულებს, სიღარიბეში ადობლათ სული, მრავალი წლის შემდეგ კი მათი სახელები დადებითი შემოქმედებით, თითქმის ჩამოსაფლული იმინი, ვინც სიცოცხლეშივე აღიარეს.

- მინდა შეგვიკვიროთ იმ ხანუკრის შესახებ, რომელიც გალაკტიონი ტაბიკიძის სახელ-მუკეუმი უსახსოფერი. საიდან დაგვბადლათ ასეთი იდეა?
- ფოკუსის მინდოდა, რადაც განსაკუთრებული გამკეთებინა, მაგრამ რა და როგორ, თუადაც არ ვიციდი. ერთ დღესაც, ცნობილმა პოეტმა და შესანიშნავმა პარიფებამ, შოია ხუთაფრას მოთხრა, რომ გალაკტიონის ოთხეულამდე მიდენილი საღამოს ჩატარებას აპირებდა. თითქოს გინება გამძინდა და მიხედი, რაც უნდა გამკეთებინა. შემოვირბინე ნაწინო-მეკლორები და თუ რამე ჰქონდა გალაკტიონისეული, ყველამ დადლებულვად დაიმთხრო. შემდეგ ყველაფერი მჭედლებზე წაწირობი მოვათავსე და... იმეტი გრძობა დამეუკულა, თითქოს მეფე-პოეტის დამსხვრელი სულის გაფრთხელი ნაწილები ვაეპითლიანე...

23480

• სეკდა

ლექსია მისი სულის თავშესაფარი

● მაყვლა ჩირაგზე შვილთან - გურანდა გურჯინიძესთან და შვილშვილ მარია წიქვაძესთან ერთად

„იმ ქალს, იით რომ აუკნია ჩიოთის კალთა, ლექსის სურნელი ახდის. ფეხჩარეული ვაგრამა მუხა სტრატეგების და... იმ ქალივით ლამაზი და სველიანია მისი პოეზიაც, ღრმა და ფაქეზი.“

სადა, ნატყვი და ამაღლებულია მისი შემოქმედება - ჩემი და თქვენი სიყვარული, მამულზე ფიქრი, ზოგჯერ ტყვიული და მაინც დიდი სიხარული. ასეთს იცნობენ ქალს სამტრედიელები. ლექსია მისი სულის თავშესაფარი. სტყევია და აქ იმუშებს იარებს. უღბისა და „სიყოფად და სიბოლოდ აიჭრება“

შუესთან"... - ეს პოეტი მაყვლა ჩირაგზეა. ქალბატონი მაყვლა ოცდაათი წელია რეინიზის ტრანსპორტს ემსახურება. ათი წელია კი სამტრედიის რეინიზის ქალთა საბჭოს თავმჯდომარეობს.

საქართველოს რეინიზებელ ქალთა საბჭოს თავმჯდომარე, ქალბატონი მარია მგერელიშვილი ხშირად აღნიშნავდა, რომ როგორც

● მარცხნიდან მარჯვნივ: თეა ბაბუნაშვილი - გაზეთ „მაცნეს“ კორესპონდენტი“, დარეჯან ქანთარია - სოც. სამსახურის უფროსი, ქეთევან ჭელიძე - გაზეთ „მაცნეს“ საზოგადოებრივ-პოლიტიკური განყოფილების გამგე

პოეტი სწორედ მან აღმოაჩინა. როცა პირველი რეინიზებული პოეტი ქალი უწოდეს, მიხედა, რომ ეს დიდ პასუხისმგებლობასთან ერთად დიდი სიყვარულიც იყო, იმ ხალხის და იმ ქალაქის, სადაც ქართველების ხმა ნანინანად და, სიკიცხლის მომახილად ისმის დღისით და ღამით:

სიმძიმისგან ვადრეკილი წვიის რელსები, მიბრუნდუნებენ ვაგონები თვალითა კვევებით, შემოიჭრება სასურველი, როგორც სტუმარი, აბოლოქრდება სიჩუმეთა მეფე მღუმარია...

როცა დავგობა მის ცხოვრებაში მძიმე წუთები, მდგომარეობასთან შეგუებას ცდილობდა, მაგრამ არის ისეთი რამ, რასაც დღე-მღე ვერ ვგუება და რამაც უნძი და უტრემლო ტირილი ასწავლა. ეს მისი დიდი სევდაა:

ჩემი დიდი სევდაა შავი მანდილი, ბავშვი, ქუჩაში უმწეოდ ხედავდილი, მოკრილი გაზი, უცეცხლო ბუნაჩი, უშუბლოდ დარჩენილი სოფლის მუხნარია.

დიდი გულსიტყვილი შეხვედრია ცხოვრებაში, მაგრამ უფრო მტერი კარგი ახსოვს, სიხარული, ძალიან დიდი სიხარული შეიღობა და შეუღობილის შექმნით განცდილი:

შენ რომ ხელს ჩამეციდებ, შენ რომ თავს მომადებ, შენ რომ გამომიბებ, მარი, ჩემზე ბედნიერი, ჩემზე მშვენიერი, ქვეყნად არეი დაღის ქალი...

და კიდევ აღიარება, აღიარება, როგორც პოეტის. ეს 1998 წელს იყო. ომგადახდილი ქალაქი თანდათან იმუშებდა იარებს. განდა იღვა მოუწეოთ ღრინისძეება „პოეზია და გზავნული“. ქალთა რაიონულმა საბჭომ, კრძიოდ, ქალბატონებმა საფულა გველივითება და გულნარა ჩაჩუამ შესთავაზეს, წაეკითხა საკუთარი ლექსები. ის დღეები და ღამეები მისთვის ერთნაირად იყურით იყო. მისი პირველად წარსვდა თანამოქალაქეთა წინაშე:

მე შშის ამოსვლის ესეგამ, თქვენს ღომილსა ესეგამ, ზოგის ტალღებსა ესეგამ ქაფით... ერთის სულისმოთქმითი, ერთ ამოსუნთქვითი, ვაწეწებითა და ჩაფით, ისე დაფითერები, გეგითალღები, სიყვარულითა და გაფით, რომელი ღოთი შემერება, ლექსებს დაფითერებათა დაფით...

მართლაც ზღვა სიბოლო და სიხარული მიდილი. შემოქმედებითი გზა დაელოცეს სახელეწიანმა პოეტებმა: ნილარადეიშვილმა, გრიგოლ გუგუნიძემ, ლილი ნუცუბიძემ, ზოია ცხაკაძემ.

ცხოვრობს და მოღვაწეობს პოეტი ქალი უამრავი თბილი და დიდსულოვანი ხალხის გვერდით. მეგობრების ღიმილი უღამამხებს სიკიცხულს:

ცისარტყელებს

აღმა-ღალღმა, განა უქმად ვეძებდი, მიწას უფრო ღამაში და დიდი წვითი ვეცემი.

● მეგობრთან ექიმი-პედიატრ ლიანა შერველიაშვიან ერთად

● რეინიზებელ ქალთა საბჭოს წევრები. დგანან მარცხნიდან: ვერა მერესტოვა, ღარსია ჭყავსელი, მაყვლა ჩირაგზე, ხვდინან: ლილი კოპალიძე, კატია ტრუგაი, ფატო კოპალიძე, ნატაშა გვეია

მაცვალა ჩირბაკი

ღამურები აკაკლუცდნენ

დაღამდა და აბრიალდა,
ღღუნათევი ფანჯრები,
გულო, ჩაღეტ, შვის მოსვლამდი,
აივანზე ღაჯრები
ყველა უბანს შემოვივლო,
ფერით ყველის გაწვლენი,

ღამურები ყველუცდნენ
თავიგმერობს ანწლები.
ღღუნათევი ფანჯრები და
ღღუნათევი ფერები,
ხვალის შერე, ვი ნენა...
საუკუნის ვიწენი.

● მაცვალა ჩირბაკი და მარი

ძარო!.. ძარო!..

ძარო, ძარო, ძარისაო...
შომატარე გუა ცისაო,
ეგებ ყვევილი მოისხა
ხემან ჩემი ნატურისაო.
მოლი, ფიჭი ამიწუნე,
ამახეტე კარდაყარ,
სეღლიანი შენი წიგნი
წამაიოხე ხანდახან.
ღამაბრძანე ცის კიდღეზე
შომაფერე აისზე,
შომი ღაჯრეფილი იოს

ჩითის კალთა ამესე.
შოლი!.. შოლოდინმა, ძარო,
ღამის სული დაღია
ღანა ვინ სთქვა, წვიმის ხარო,
წვიმა ცამან დაღია.
შიყვარს შენი თავბრუსმხევი,
გულში ამოკივლება,
ქვეყნად ძარი-ქარაშოტის,
სუნთქვა ღმერება ინება.
ძარო... ძარო... ძარისაო...

წვიმის მაღლი

გადმოწვიმა ამ ღამით,
მიწამ მოითქვა სული,
პირასხე საწუნახელივით,
ჩამოვიწუნე გულო.
აგინებ ფიჭის აყიღო
მოვაჩუქროთმე გულოთქმა,
ყველგან დამყვება სითბო და
ჩემი ქალაქის სუნთქვა.
მინდა აგავსო ღიმილით,
შენი სიცოცხლე მინდა,
გწვალობდეს მაღლი უფლისა,
მამა, ძე, სულიწმიდა.

ფოთოლცვანა აზვისტოზი

უთენია გახვეულა,
ბოლში ჩემი ქადრები,
ღელას გადავიწყებია,
ცაცხლში კეცის მჭადები.
მეგზოვე ქუჩას ფხაჭინს,
წუნს ფოთოლი შრიალით,
ცას ღიმილი ეწნელება,
იწვის მიწა ბრიალით.
ავვისტოში ფოთოლცვენა,
ვილას გაუგონია,
ამ ფოთოლების სიხარული
წვიმის წვეთებს ჰჭონია.
გზაზე ქალი შობივებს,
მზეს თუ ჩამოპყლია,
ეს სიცხე და გაგანია
ამ ქალისგან მგონია!

მეტირება და ვტირი

მემღერებოდა — ვმღეროდი,
მეტირებოდა — ვმღეროდი,
ტირივებს ჩამოვუვლიდი,
ვევფერებოდი ვტკებოლი.
ანსაც ამ ბაღში ვჭირილებ,
განდახვავფერა ზაფხული,
კალთაზე მებლაუჭება,
მაყვილო გულღანაფრული.
გულის ეღვლება ზამთარი,
სიხმარს გაუტყდა ძილი,
რამხელა შეება ყოფილა,
მეტირება და ვტირი.

ბაღაზრილ ვადრებს!

როგორ მაყლია, ქადრებო,
თქვენი ჩერო და სიმწვანე,
თვალსეღიანი მიცქერის,
მოგონებები ტკბილ-მწარე,
თარეშობს ქარი თავბელი
მიმეგებული ნებამე,
ვეღარა ვმევილით, ვაცივდა
ამბორი ხელის მტევანზე.
ღრო მოამუშებს იარებს,
წამოხრება ტრეტები,
თქვენი შრიალის გარეშე,
მე მშვიდად როგორ მოვკვდები.

* * *
ყოველღე თითი ფურცელი მწვდება,
შენ ნუ მომწყობტავ;
ყოველღე თითო ოცნება კვდება,
შენ ნუ მომიკლავ;
ყოველღე წამებს ვიღაც მართმეგს,
შენ ნუ წამართმეგ;
მე უშენოდაც მეწვევა ღამე, და
ვერ გაგათეგ.

პროვნი სპორტის სასახლე

ბაღუჭარბებლად შეიძლება ითქვას, რომ ჟორდანაის სახელობის ადამიანის რეპროდუქციის სამეცნიერო-კვლევითი ინსტიტუტი დაარსების დღიდან ემსახურება ერთნულ საქმეს. ჯერ კიდევ 61-იან წლებში აქ საფუძველი ჩაეყარა მედიცინის ისეთ მიმართულებებში, რისი განხილვაც სხვა ქვეყნებში კარგა ხნის შემდეგ დაიწყო. ამდენად ინსტიტუტი შეიძლება ბევრი სასიკეთო და საინტერესო ინიციატივის ფუძემდებლად ჩაითვალოს რეპროდუქციული განმრთობის დარგში. მის სტრუქტურებში თავიდანვე იყო გათვალისწინებული დღევანდელი ნაყოფების დამზარდა, ორსულთა კომპლექსური მეთვალყურეობა, ანდროლოგიური განყოფილების შექმნა. თუმცა ინსტიტუტმა განვითარების ახალი ეტაპი მას შემდეგ დაიწყო, რაც დირექტორად უდიდესი მეცნიერი და საქმის ჩინებული მცოდნე, მედიცინის მეცნიერებათა დოქტორი, პროფესორი არჩილ ხომასურაძე დაინიშნა. სწორედ მისი ინიციატივით დაიწერა თანამედროვე მედიცინის ყველა მიღწევა და სიახლე. ლაბორატორიულმა და ექსპერიმენტულმა აპარატურამ ექიმებს სწორი დიაგნოზის დასმის და შესაბამისად ეფექტური მურნალობის ჩატარების საშუალება მისცა. დაინერგა კონტრაცეპცია, როგორც აბორტის ალტერნატივა, რომელიც ზოგადად და იცავს ქალის განმრთობას, დასწავდა რეპროდუქციული ორგანოების საკალდებულო გასინჯვები და რაც ყველაზე მნიშვნელოვანი და აღსანიშნავია, ეს არის ხელნაწერი განყოფილებების მეთოდი, რომლის წყალობითაც 200-მდე ნაინტრი ბავშვი მოკვანას ქვეყანას. სხვათა შორის, კულტივირებისთვის აუცილებელი პირობებს წარმოადგენს მუდმივი დენი. ამ მეთოდზე მუშაობა კი იმ დროს დაიწყო, როცა ქვეყანაში მწვევა ენერჯი-კრიზისი იყო. ასე რომ, ექიმების თავგანწირვის გარეშე, რომლებიც დღე და ღამე გენერატორთან ტრიალებდნენ, წარმატების მიღწევა წარმოუდგენლავ კი იქნებოდა.

გაეროს მსოხლობის ფონდს, რომელიც თანამიმდევრულ და მიზანმიმართულ საქმიანობას ეწევა განმრთობის დარგში, მჭიდრო კავშირი აქვს ინსტიტუტთან, რაც არჩილ ხომასურაძის დიდი ავტორიტეტის შედეგაც არის უდაოდ. ეს იქნებაც კარგა ჩანს, რომ ვადაცკის მსოფლიო ორგანიზაციამ ბევრი მონაწილეობა მიიღო ცენტრი, სადაც ორმავე კვლევები ტარდება, გააუქმა. ბ-ნი არჩილის ხელმძღვანელობით კი ქართული ცენტრი კვლევა განავრობს ნაყოფიერ საქმიანობას.

ცნობილ მეცნიერს გარეშე არაჩვეულებრივი ადამიანები ჰყავს შემოყრებილი, რომლებიც დიდად განპირობებენ ინსტიტუტის წარმატებას. დღეს ერთერთ მათგანს გვაგვინებთ - მედიცინის მეცნიერებათა დოქტორი, სახელმწიფო სამედიცინო უნივერსიტეტის მეანობა-გინეკოლოგიის კათედრის პროფესორი, ხუთი სამეცნიერო კავშიმის წევრს ჯენარო ქრისტეშაშვილს. ქ-ნი ჯენარო სამართლიანად ამბობს, რომ ინსტიტუტის სათავეებთან იფდა და მუშაობდა ახლადგახსნილ გენდროლოგიურ განყოფილებაში, რომელსაც უდიდესი მეცნიერი ეღუარდ რეიხბერტი ხელმძღვანელობდა.

- მის გვერდით მუშაობა მართლაც დიდი ბედნიერება იყო, - იხსენებს ქ-ნი ჯენარო, - ახალგაზრდები აქტიურად ვეყვანილი ჩამბუნილი სამეცნიერო საქმიანობაში. ემხარწილებოდათ გენტიკურად განპირობებული სქესობრივი განითა-

● ჯენარო ქრისტეშაშვილი კოლეგებთან ერთად

რების ანომალიების აღწერაში, კლასიფიკაციის, დიაგნოსტიკისა და მურნალობის ტაქტიკის შემუშავებაში.

- რეპროდუქციული განმრთობა იმ დარგია, სადაც მოსახლეობის განათლების გზით შესაძლებელია თავიდან იქნას აცილებული ბევრი დაავადება...

- როდესაც არსებობს საფრთხე, აუცილებელია უსაფრთხოების ზომების მიღება. მაგალითად არასასურველი ორსულობა, რომელიც ხშირად აბორტით მთავრდება და სიკვლიანობის დიდი პროცენტით სწორედ ამ მსხეხით არის გამოწვეული. როცა ქალმა იცის, როგორ დაიცოს თავი, ბუნებრივია, პრობლემაც მოიხსნება. აღსანიშნავია ავიაციურ სქესობრივი გზით გადადები დაავადებები, რაც შეიძლება ხუნი დროის კატასტროფად ჩაითვალოს. ჩვენ მხოლოდ ჩასახვის საწინააღმდეგო საშუალებების გამოყენებისასვე არ არ მოუწულებო, არამედ ახლადგზრდებს ჩაუწყურგავთ, თავი შეეყავონ შემთხვევით სქესობრივი კავშირისაგან, იყენენ თავშეკავებულები და რომ სქესობრივი ურთიერთობა სრულიად არ ნიშნავს სიყვარულს. ამ მსხეხებით გრძობის გამოხატვა სხვაგვარადც შეიძლება. ღრუელ ასაკში ქორწილში ხშირად კრახით მთავრდება, რაც თავისთავად მრავალი უბედურების სათავეა.

სასურველი და არა შემთხვევითი ბავშვი, - ეს არის ყოველი რეპროდუქციული ორგანოს მზანი, რადგან ვთვლით, რომ ყველა ადამიანი აქვს უფლება აყილოს იმდენი ბავშვი, რამდენიც მას სურს.

- ამ შემთხვევაში რელიჯიოზთან წინააღმდეგობა ხომ არ აწყდებო?

- არავითარ შემთხვევაში. ჩვენ სამედიცინო ერთი უფსნიო ადამიანებს იმ პრობლემებს, რასაც მოძღვარი ქადაგებს.

ამას წინათ ერთი ამბიყილი მეცნიერი აღმშობიებას ვერ

ფარავდა იმის გამო, რომ თურმე ამერიკაში უხედა ფინანსდება ის სკოლები, სადაც მოზარდებს სქესობრივი ურთიერთობისაგან თავის შეკავებისავენ მოუწოდებენ.

● ანტალია, ექსპერტთა შეხვედრა

● ფარმაკეუტული კომპანია „შერიფის“ ხიმპონუშუმე

- და განა ეს ცუდია?
 - რა თქმა უნდა, კარგია, მაგრამ მაშინ ახალგაზრდებს აუცილებლად უნდა ასწავლონ, თუ როგორ დაიცვან თავი არასასურველი ორსულობისაგან, რადგან განზრდა შემთხვევაში, როცა მოზარდი იყავებს თავს, მაგრამ ერთხელ შესცოლავს და ყველაფერი საეკალაო შედეგებით მთავრდება.

- დიდი მითქმა-მოთქმა გამოიწვია ე. წ. სქესობრივმა განათლებამ...
 - ამ შემთხვევაში უნდა გაეარევიოთ, რომ ეს პროგრამა არ გულისხმობს სქესობრივ აღზრდას და სრულადაც არ კარბობს სქესობრივი ცხოვრების სწავლებას. აქ საუბარია იმაზე, რომ აუცილებელია მოზარდს დაეანახოთ ყველა ის სამშორება, რაც თან ახლავს შემთხვევით, ნაადრევ და მოუწესრიგებელ სქესობრივ ურთიერთობებს. სამწუხაროდ, საზოგადოებას დამახინჯებულად მიეწოდა ეს ფაქტი. თითქოს სკოლებში სექსოლოგიის სწავლებას ვაპირებდით. აქვე განმარტავ, რომ სექსოლოგია არის მეცნიერება სქესობრივი დარღვევების შესახებ, რასაც არანაირი კავშირი არ აქვს ზემოთხსენებულ პრობლემასთან. თუ ბავშვებს არ ვასწავლით, რა შემთხვევაში უნდა მიმართონ ექიმებს ან თუნდაც

შპობელს, საეკალაო შედეგებს მივიღებთ. ჩვენთან ხშირად მოუყვანიან პატარა გოგონა, რომელიც სისხლისაგან იცვლება და იძულებულია გაემხდარავროთ საშვილოსნო გამოივზიკოთ. აქამდე საქმე არ მთავა, თუ ბავშვებს ელემენტარული ცოდნა ექნებათ.

პრობურები და პლაკატებიც ძალიან ფაქსნად, ქართული-მენტალტეის გათვალისწინებით არის შექმნილი, თუცა აქვე უნდა ითქვას, რომ საქმე მართლაც გააფუჭეს იმ ორგანიზაციებმა, რომლებიც ყოველგვარი კონტროლის გარეშე მოქმედებენ, პირდაპირ თარგმნიან ამერიკულ კითხვარებს და მოზარდებს მართლაც უხერხულ კითხვებს უსვამენ. მაკალითად, რამდენი სქესობრივი პარტნიორი ჰქავს და ა. შ.

- ქართუ ჯენარო, კონკრეტულად რა სფეროში მოდევნობთ?

- ვარ ბავშვთა და მოზარდთა ენდოცინოლოგი. სხვათა შორის, სპეციალისტები ამ დარგში ძალიან ცოტაა არა მართო ჩვენთან, არამედ მთელ მსოფლიოში.

- ე. ი. ამ სფეროში ავტორიტეტად ითვლებით?

- ჩემი მხრიდან ამის თქმა ნამდვილად უხერხული იქნება. ჩემს უნივერსიტეტს იმ მიმანია, რომ მყავს ბევრი ასპირანტი. ძალიან მიყვარს ახალგაზრდებთან მუშაობა. თუკი მეცნიერი არ შექმნის თავის სკოლას, არ აღზრდის თავისი საქმის გამგრძელებლებს, ჩათვალეთ, რომ იმ ადამიანს არც უცხოვრია ამ ქვეყნად. ჩემს გამარჯვებულ სწორედ იმის ვთვლი, რომ ახალგაზრდებს და პაციენტებს პირველად.

- როცა ადამიანს რაღაც სტეკია, ის პოველ რიგში, ექიმისაგან ყურადღებასა და სითბოს საჭიროებს...

- ჩემი პაციენტებისათვის არ შენანება არც დრო და არც ენერჯია. უდიდესი ბედნიერებაა, როცა მათ იმედან გამომეტყველებას ვეღად. თუცა აუცილებელია მათ სწორი ინფორმაცია მივარწოდოთ დაეადების შესახებ. ზოგჯერ გენეტიკურ პათოლოგიასთან გვაქვს საქმე, რაც მურნალობას ხშირად არ ექვემდებარება, მაგრამ ერთგვარ კომპენსირებას მაინც ვახერხებთ.

არასოდეს არ ვარ ემყოფილი ჩემი თავით. მუდამ სიახლის ძიებაში ვარ. სახლში გვიან მივდივარ და იქაც საშუალო მიმაქვს.

- საოჯახო საქმეებში თუ გვხვარებთან?

- საბედნიეროდ, მეზმარებთან. თუცა იყო დრო, როცა ყველაფერი ჩემი გასაყრდელი იყო. მაინც ვახერხებდი დროის განაწილებას. დამეებს ვაითუნებდი, მაგრამ საქმეს ვაკუთებულს არ დატვრებდი.

გვერდში მდგა მუდღეე ალცა კობალაძე, რომელიც ამავე დროს ჩემი უახლოესი მეგობარიც იყო. მის გარეშე ვერც კი წარმომიდგინა ცხოვრება, მაგრამ რას ვინამით. ადამიანი თურმე მართლაც ყველაფერს ეწვევა.

შვილი - ლევან კობალაძეც ექმია. ამჟამად ვეროცავშირის პროექტზე მუშაობს ჯანდაცვის მმართველობით. მყავს არანაკლები რძალი - მაგდა მუჯირი, მხატვარი-არქიტექტორი, რომელსაც შვილიში ვერ გამოვიწყვე. ისე მიყვარს. ჩემი სიამაყე კი სანდროა, ჩემი შვილიშვილი.

თავისუფალი დრო პრაქტიკულად არ მრჩება. დღედაღამეში 24 საათი არ მყოფის, თუცა ალბათ 48 საათიც არ მყოფიდა. მაგრამ ჩემი სანდროსთვის დროს ყოველთვის გამოძიებნი, რადგან მასთან ურთიერთობა ჩემთვის უდიდესი ბედნიერებაა.

მამამა მძვროს ჩამაჭყარა სახული

● გულქანი

ამირან არაბულის ფოტო

მე უთხარ მამასა, რო სუ დარაიას საგულეუბი აქე ემაგ ქალეხსა და მენც მინდაო. სამ აბან ღირდა არმინი, წერილა იყო, წერილიო. მეც მომიტანე. მამაო, საგულეს შემეყერასო დედაიო (დედინაცვალი). მოგიტან, შვილო, მოგიტან, ლუქანში როცა წავალო. მამიტანა შვინდისფერი წმიდა აბრამუმი, ისე მუუდებოდა, რო ხელზე მესწებოდა, თხელაი, შემეყერა დედინაცვალია.

მენც ეკერავდი დილობაში. სარჩულიანი უნდა შეეკრილიყო, უსახლო. დაჭრელებულიყო ან კანეთია ან მამინითა. ვინც კანვა ვიცოდით, კანეთი ჯობდა. მე ვიცოდი კანეთია, ავაყოლებდი ვევაილებსა, რო!..

ვინც გათხოვდებოდა, ან უნდა დარაიას კაბა სცმოდა და ან ტერნოსი. ტერნო ექვიენა ფარჩასა.

ახლა ტერნოს კაბა მამინდა. აბა, უთხრა მამას, იფნე მამიტანოსო. ვაიმე, რა ჩემ ჭკეპზე იფვის მამაი!.. ის რო შამეყრა ი დედაცვა, მივე და მამას უთხარ: - მამაო, ტერნოს კაბა მინდა, მაგ დარაიას ტერნოს კაბა შაუხუებმა, ხო მამიტანო?

კიო, - მითხრა მამამ, - შენ ძროხებს კარვა მაუარე, ყანა-მამული არას შააჭყევირო, არ გავევირო, შეველემ ძროხები დაგიტუსალოსო და მოგიტანო.

წინავე იციოდა შეველემ: მაიყრიდა ყანა-საითბში შესულ საქონელსა და სანამ ვირაოს არ მოტუნდა, რასაც მოსთხოვდა პატრონსა, საქონელს არ გაატანდა..

ვაიმევე, თირყმელი მტკივა! აი, ექვე იცის ემის წამალი, ჩემ საკმთანა, ეხროში ამოყრება. ხვალ განვენებ, ვიფრო. დედალი უნდა იყოს მელაყული, თორეყავილიანი მამალია და თირყმელს არ უშველის, არა. მარტო გადამურჯული ფოთლები უნდა იყოს. ევაა თირყმლის წამალი, მაგის გამონაცემი. მღუღარე წყალი უნდა დაახსა, თბილად შეფუთო და მერე სვა...

მამიტანა ტერნოს კაბა მამამა. რვა წლისა ვეგდებოდი, ბაღდად ვიყავ, ბაღდადა...

ახლა პოლსაპოშეები მომინდა. მითხრა, მოგიტანო. მომიტანა მამამა. სირმა ეკერა წვერებში, ჭიბა იყო. ერთმანეთში იყო გადახვეული და უკან კოჭებამდე სირმა ეკერა, ოქროწყვალი. ძველები ოქროწყვალას ეახხდენ.

მამა მოვიდა. გავარდი მენა. ცხენით მოვიდა, ხურჯინი ეკიდა... ვაიმევე, ჩემო მამაო! - გავევარდი მენა, ნეტავ არ მომიტანაო, მაგრამ ვერ კი ვუბედავ, ჩამაპსნა ხურჯინი ცხენსა. შემოიტანა და ამომიწყო პოლსაპოშეები - სირმანები, კოჭებამდე ოქროწყვალიანები...

არაგის არ უშებდა თავის ოთახშია ადვილდა. მარტუს უნდოდა ყოფა. მე მიშეებდა. წაიციოხავა, მემრე მობრუნდებოდა და მე მცდიდა, ესმის ნეტავ ავისა და კარვისაო. მემრე, „ლღე და მდინარეს“ რო წყურდა. მე იქ ვეკეპ. ის წამიციოხა. წამოფერინდა და - ვაიმე, გენაცვალე, მამაო! - უთხარ. რა, გოგო, რა იყოო, - იდომიდა. რა კარვა და-

სწერო... ხელაც მიყვარს „ყლდე და მდინარე“.

ეე! ბევრს წაუვა იმედი და კაი დრო. კარგა ნამყოფი გაუბედურება.

ვინც გამაგვარებდა, ქალიო!.. როგორი ვიყავ, რა ვიყავ... ალაქუა ვიყავ.

თავი თუ მომიწონა, მახსოვს, რო ვერ ვიფიქრე: ხო პატარაობის აცვია ვერე, შე ძროხაში პატარაობის გამო-პარნეკული წავალი. იმ დამეს არ მძინებდა, არა, მახსოვს, ხიზარულსებანა, ტერნო-დარაიების პატრონისა. ისეთი ჩანაცმული არიის აღარ მდრისებია, აღარა.

პოდა, მეორე დღეს, აღრიანად რაუშვი ძროხები და თავის თავი ძალიან გამიწონდა. რაზედაც ფეხითაც არ გვაქვლევდნენ, იმაზე ავანანენ ეს ძროხები. გამამაყარდა ფაშურა-ანთი შაყერე. ოცდარისის წლის იყო, უკვე გათხოვილი, ქმართან წასასვლელი. ავანჩრ იმით ბოსტანზე.

– შე მინა-წყალო, სად მოვიდის ვ ძროხები, განა ჩემ ბაჟში უნდა შაყერა, თავის ბაჟი გიტალდებოთ!

– დაიარყო! – დაუძახე, – თორი დაგვირა ქვევსა და იმ სახლში მოსვლას დეგანტრებო... ვა, დედოფალი მჭონავ თავო!

– აი, შე მიწის გამდნარო, მამა რო ტერნოს კაბებით გავლევსო!..

მე მიფრიალებე, დედოფალი ვიყავ ჩემ ჭკვამში. საღამოს ჩვენს მოვლა ე შაყერო და უხუნება მამაჩემსა:

– ე, მინა-წყალო გავლელი, ესაო, რა გვათე ეს მიწის გამტვერწყლებული. მოვიყურებებავთ და აღარ დაგვერი-დო!

მერე მამამ უთხრა, რო ევ ბაღლია, შენ დედაცი, რათა სწვევილი.

– აი, მიწამ ჩამოგანდისო, მამამ ტერნოს კაბა ჩავაცო, დარაიამო მორგო, ე ძროხები მე რას მომიყარეო.

* * *

ბალნობასა? მტყეშდა ერთი კარგადა ლევანი მე. უმანყო და უჭუჭუო, ბეჩაი ისა! თურმე მაწერა ლევანსა, რო ემ კვირა მოვალ და დაღუპვის ამბავი მოსვლიდა. რო დაზვირტეს, განა დაასმარეს. ვის ვაგავინეს, სად დაზვირტეს, რა ჩაადინეს, რა მაადინეს... ვაიმე, ცხენის წამოყვანეს თიანეთიდან. რარეც ესწეოდა იმის ბეჭები ცხენზედა, ვაი, შენ დასა და მინა!

მე თიანეთში ვნახე, ცხენზე შეესვა. გამოვყოლეთ თვალები და ჩვენ იმის რა მოვავირობება, რო უკანასკნელად უხედავლით. ვაი, რამდენი მწელი შეერგება ადამიანსა! გამოგეგულ, არა გეუთხრა, არა, არავერი...

არა ჰქონდა დაყოხვა, არა, ევერ გამოიყვანეს და მოვლეს ნადროითა. არ ფიქრეს, რო ემ კაცის შვილია და კეთილი, მტყუანია თუ მართალია... ევე, დაეგინებდა, გადარუნდებოდა მამაიც საფლაგომა, ერთხელ მკვდარი კვლავ მოვლდებოდა.

ვაი, შენ დასაცა და მინა, ლევანო, მინა!..

* * *

მამა გააცია. ძროხებიდან მოვედი, დილას. აკანკალეს, თან თავის კრაოტზე რალაცკებს აუთოებს... ევ, ხელა რო ხალხს ცოლდა აქვ, ის რო მამანა სცოდნოდა, იმის ვინ მოკლავდა. ხელა ძალიან ბევრი სიფხზნოე მიიღეს მაგუქმაცა. უპატრონობით მოყვდა, უპატრონობითა. იმ კრაოტს ფი-

ცრებს აწიობდა, გვერდსა მჭევაეს. ვევერდ მტკიოდა. ნდრო ბიძის ნაწუქარი რყინის კრაოტი იყო. როგორც უჯრა-უჯრა, ფეშტის გადამბული სეტკა ჰქონდა. ცხავს რო ვესოთ, ისე იყო მის დახლარო-მოხლაროული. გან ევერ წმინდა სეტკა ჰქონდა, ხელა რა...

ვაიმევე, იმ დამესდა იწევა იმხუნდა და მეორე დღეს წავიდა და ევერც მოვიდა ჩარავალს, თავი შინა. უნდა ექი-მთან წაყვილო, – თქვა, – ექმს უნდა გავემიწეო. ღღის მოყოლილი ლეი-საბნები გვექონდა, ჩემ დედისი, კეკეჩი, იმას იგებდა ბეჭეს მამაში. ვერ გეზობდი ღღდასა, ვაე, ვაევე!.. დასწერე; იმ დამეს (მამინ რა ეწლი მქონდა, მამინაცა, რასაც გული მტყეოდა და გრინობაში ჩამეჭრებოდა, ის მაუკად იყო, უნდა ამხლარო), კაცო, შევაღე კარები, კარები და-ღვევ, მამა ხის კუთხეში. დამესდა ცრემლები, ეტბრი, ეტბრი, ეტბრი... ჩენიანი რო ვინ კვდებოლეს და არ ეცი-ლოვე, ტრილიდა ვიქვევი, ტრილიდა და თან გამევივრება, ზოგჯერ ისეთა სიტყვას ვიტყვი, თუთონვე გამევივრება, მე ხო უსწავლელი ვარ და სადინ უთქვიო, წამოვიტყვი უცდადა, როგორც პეპელა მთავრინდეს და გაუფრინდეს, აი, ისე მოძევა სიტყვა და ემძევა სიტყვა, გამიფრინდება.

ხო ნასწავლები არიანო, – ვიტყვი, და ნეტა იტყვიანო? არა, არა, კაცო, არა და არა, ვერ იტყვიან.

აი, ხელა, პეპელა რო ვახსენე, ჩემ სცოლა მამაგონდა, ჩემ „ღღდა ენაში“ იყვის, არ გამიძივრება, ჩემის ლამაზის მამის სულს გეფიცები, ხელა გამახსენდა. აბა, თუ მოვიფინებ: ჭრული პეპელა დათავრა და გააბრუა იმას, მას მიჰპარა ფაწველი, დიიჭირა და ეამა...

ექმს უნდა გავემინჯო, ეს ციება რაზე მაქვ, ან ეს გვე-რიო რად მტკიოაო.

ეე, რა ვიცი. აბა, აპერკაციც გადაიტანაო და ეეკ!..

ხილა, თორი, იცი, რაზე ეტბრილო? გრინობაში მძებნად ის გამაიტანა, რომ მამას ნიყაბთან თორი წვერი დაუნახე და ვაიმევე, მამამ დაბერებულაო და ევე, თავის თავი მოვიტრე... მთორე დღეს წავიდა მამაი და აღარც მამსვლია...

* * *

ეს ქაქუცა მოსულა ვართაო. მათს იქით უნდა გადავადეს. ლევანი მალაროსკრემ იყო კობინრად. ლევანის კაბინებიც წინა ჭლა იყო, დიდი ჭლა. კირჩხები მდგარა თივისები (მე არც ჩემს ვაგამართლებ, არა! მამაჩემ იყო ემ ხახათისა, შეიძლება იმით უფერად), მწვენი თივის კირჩხები სახუცე ყოფილა ის ჭლა. მოსულან დამე და გაუშავე იმ თივემში ქაქუცას რაზმსა ცხენები. გამოუჭამად ცხენებსა კირჩხები, რო გამოუჭამა, გამაჩნეოდა „პატრონიანინ“ ფუთისი. იმით ჩაუჭირეს ლევანსა, რო შენ წინ იდეს ის კირჩხები და ის „პატრონი“ ხო ქაქუცას რაზმისაო და შენ ევ როგორ არ გეცოტინებოდაო...

ფაშვილი დედაციც შემოვიდა გულქანის თოლის დასა-ვლად.

– რას შემემინდეს, უნდა მოკვდე, ერთხელაც იქნება; მა-შინ კი შეემინდები, რო ნამდილოდ ვიტყვი, ხელა კი კველ-ბიო. გინდა რყინის გული ჰქონდეს ადამიანსა, მე ვციცი, ვერინო, შაყერთები, შამემინდებო...

თანარ ფხაპაძე

მხატვარი ცინარა ტყემლაძე

საღამო ხანი იყო. კარგა მაგრად ციოდა. შემოდგომის უსიამო კარი უთავბოლოდ აბზრიალებდა წვიმის კანტიკუნტ წვივებს და ვეითელ ფილვებს.

ნიკუმა, იგივე ნიკა, იგივე ნიკოლოზი, – სასიამოვნო გარეგნობის ახალგაზრდა კაცი, განჩრებაზე იდგა და როგორც ჭკუათმყოფელ ადამიანს შუშევის ასეთ ამინდში, გული შინისკენ მიუწყვდა. მაგრამ... ოპ, ეს „მაგრამები“... როგორ გაუჭრეს საქმე კაცობრიობას...

ამინდმა სულ აურია, ხან წვიმა აჯობებდა ქარს, ხან პირიქით, ქარი – წვიმას, ჩამოღამდა, იელუ-იჭუქა.

აი, სწორედ ზემოთსენებული „მაგრამების“ გამო, ნიკუმა, იგივე ნიკოლოზი, იქვე იდგა, თუმცე საჭირო ნიშობის ტუქსმა რამდენიმეჯერ ჩაუარა წინ.

გამწველ-გამომწველმა იცლო, რაც უფრო ცივი და მიუსაჯარი ხდებოდა ქუჩა, მით უფრო თბილად და მყუდროდ ანათებდნენ ფანჯრები...

ნიკუმა და ერთი გაწუწული კნუტი ჭადრის ქვეშ კანკალებდნენ.

– ნიკუმა, ნიკოლოზი, – გაეცნო კნუტს ნიკუმა.

– მიაუ! – მიუყო კნუტმა.

– მაგრად აცივდა... – უთხრა ნიკუმა.

კნუტმა თანხობის ნიშნად გაწუწული ბეწვი შეიბერტყა.

– ამ უბნელი ხარ? – დაინტერესდა ნიკუმა.

– მიაუუ... – იყო პასუხი.

– მეც ამ უბნელი ვიყავი, ორი წელია, რაც იქით გადავედი...

გლდანში რა! მოხდა რა, რაღაცეები, მაგრამ მაინც მიეპარე... არ უნდა გადაესვლიაფევი... დაიცა, მოუცილო... ასეე... პოდა, ფისი, ვერ ვეუბები რა! ჩემი უბანი აქა... მძები, რამე... ხო აზრზე ხარ, ბაეუვობა, ყრობა... აუ, რა ჩამოქცევაა, ტო...

მართლა ძალიან მაგრად წვიმდა. ჭადრიდან ისეთი მსხვილი, გაერთიანებული წვეთები ცვიოდა, რომ იქ ღვომა აღარც ღირდა. მაგრამ ხის ქვეშ შეფარება მაინც რაღაცას ნიშნავს, თავისი ხიბლი აქვს, თავისი მყუდროება, პატარა თავდასავალივითაა... თან, ორი იმდენი რომ გაწვიმდეს, მაინც იქ გგონია თავშესაფარი. ფსიქოლოგიური ამბებია, არა? პოდა, ნიკუმაც ფეხს არ იცვლიდა. არც კნუტი.

- აი, ფისო, შეხედე... იმ სახლს ხო ხედავ... იქით, ტოო, საით იფურები? ხო, აი, მაგზე გუგუნები. ზემოთ, სამი ფანჯარა როა განათებული, ხედავ? ეხლა, შენ საიდან გეცოდინება და მანდ ხედავ ცხოვრობს... ჩინო, რა! ჩემი ძმა, ძმა როგორ ეხლა, - ღვიძლით და ელენით კი არა, ტოო... უნით რა! შენ არა გვაკვ ძმები უბანში?

- მაიუ...
- ჯივარი ხარ! იანია, გვაკვ, პოდა, ჩინოს გუგუნები, წამო, შე ჩემ, გემოლი იქით, ცოლო ვარ მარტო, ყოველდღე აქ ხომ არ ვერბენ-მეთქი, - არაა ცუდი უნაბი. კაი პავრია, გამწანება, რამე... გამინათლებუე ნაყლებია, ვაბამ, რაა, გამინათლებუე ადარდებს ეხლა ჩინოს! ფეხებზე არ კიდია! გამინათლებუესგანაა გვეთუებულა, ტოო... აუ, კისერში ჩამდის წყალი...

- ეხლა, ფისო, აი, იქით გაიხედე... იქით, იქით...ჯივარი ხარ, აი, იმ სახლს ხედავ? მარკეტის თავზე რო ფანჯარაა, აჩოსია, ემძებმა, რა. იმის თავზე სვანძიძე ცხოვრობს. სვანძიძეების გოგო ამომ მოიყვანა ცოლად. ჯივარი იყვანა ბიჭმა! ეერ ანწყვის იანხნია... ეგრეც გუგუნებოლით და არ სჯეროდა...

- მაიუ...
- ჩემი სახლი? ჩემი არ ჩანს აქედან, ფისო, აი, აჩოს სახლი ევარებო...

აუ, გასაწერებ ვართ, ჩემი...
ეხლა, ფისო, გვეთუე, გვეთუე, აი, ტელევიზორის შუკი რო გამოდის, ხედავ? მანდ იცი, ვინ ცხოვრობს? ოოოო... ოოოოოოო, ფისო! კაროჩე, ერთი მაგარი ნამა ცხოვრობს, რა. მაგარი ქალი; მაგარი, რასაც ეთუ! ასწიროებს არა, ნაღდი ქალი?..

- მაიუ...
- აუ, აუ, სახე ადარ გაეხლა, ტოო... სულ გავიწუნეთ ტაქსიც აღარ გამოჩნდა! ერთი სამი ცალი კი გავეშუე შენი ხათით. მაგრამ გაასწორა შენთან მუსახფმა, იცი? შესწავნი? კაროჩე, შესწავით კაი ხანია ჩემთვის არავის ვაგუჯია.

- ეხლა, ფისო, გიყვიოს, აღბათ, ძმებთან რატო არ აღის. აქ მას იწუნებო... ჯერ ერთი, კოვასენ მოუღვარ, გიმეგ? აი, ზე მათ ცხოვრობს. ცოტა დაუკეთე, კარტე ვითამაშეთ, დაეკაროთ, რამე...

- მერე, ვეღას რო ჩამოუარო, ფისო, - ბებიანებე გააფრენს ექა, გლანში... დილაძე ეერ მივალ, ტოო... შეიძლება, სამი დღეც ეერ მივიდე... მოყვება, გიმეგე, ბებიანეში...

- ბებო გვაკვ, ფისო? აუ, რა ბებო მეაკვ, იცი? რა ბებო მეაკვ, იცი, ფისო? წამო, გაგაცნო...

- მაიუ...
- წამო, წამო, ტო! უნელი არა ხარ! არ უნდა იცოდე, სად ვარ, სად ვცხოვრობ... რო ჩაკედე ექა, ჯივარი მწერია, პანაშეიველ ეერ უნდა მოხიდე, შე ჩემა!?

ეხლა, რა არის, ფისო, იცი? აუ, ჩემი სიცოცხლე, აქ ფლოსა ასი წელი არ მომწინდება... აი, ეს რო დავს, რა... ანახაეთი... ნიყუმამ ჰკადარს შემოკრა ხელი.

- ესეც ძმაა, რომ იცოდე! ფისო, აქეთ მოიწი! ნწ! დიაცა, ეგრე ეერ დაინახე. მოდი, ავივინო... ახსე... აუ, რა გაღუმებული ხარ, ტოო... აი, ეუერო... ხედავ? რა წერია? ჩ ა ნ ი ხედავ? რას ნინაშეს, ხედები, ჯივარი? ჩინო, აჩო, ნიყუმა, რაყალა... როდინდელია, იცი? ეხლა გეტყვი... მეთიშემ ვეყავით, რა! კაროჩე 21 წელი ვაგიდა, აზრზე მოდი, ტოო... ამომ ამოჭრა ჯივებით. ირავლა კიდე... მარმანწინ დაბრძოდა, ფისო... ეეს!

- გაბით ცოტა?
- მაიუაუა...!

- აუ, არა, რა! არ არსებობს, ჩემი ბებო უნდა გაგაცნო, რატეს დაგაღვივებებს, რამე... შე პირადად, ცხელი ჩაი გამისწორდება ეხლა, შე ჩაი, შენ - რმე, მოდის? აუ, ტაქსი, ტო! გააჩერე! გააჩერე!

ქართველთა ელემენტარული სამარშრუტო ტაქსის ავია და მუდროდ მოკალადა.

წიქადა და თავმჯიფარის დეცებდა ქარი.

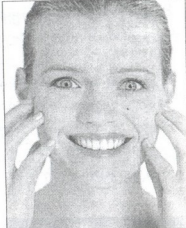
სოციალისტური გავეყვითარებო

სახლის
გასაწმენდი
ლოსონი

ერთი ჩაის ჭიქა ანადუღარი თბილი წყალთ, ერთი ჩაის კოვზი თაფლი და ნახევარი ლიმონის წვენი კარგად აურეთეთ ერთმანეთში. ლოსონით სახე საღამოს, კრემებს წაშბს წინ გაიწმინდეთ.

ლოსონი მზრალი და მორბაღური კანისათვის:

ორი სუფრის კოვზი კარტოფლის წვენი და ერთი ჩაის კოვზი რძე ერთმანეთს შეურიეთ. სითხეში მარილის ან ბამბის ტამპონი დაასველეთ და სახე დღეში ორჯერ - დილა-საღამოს, ქუჩაში გასვლამდე ერთი საათით გაიწმინდეთ. მკურნალობის კურსი 2-3 კვირა.

ცხიმიანი კანისათვის:

ერთ სუფრის კოვზ კარტოფლის წვეს 4-5 წვეთი ლიმონის წვენი დაემატეთ. გამოყენების წესი იგივეა.

ნიღაბი ნაოქვანი, მოღუნებული კანისათვის:

ნახევარი ჩაის ჭიქა თბილი ძალანა სქელი რძიანი მანანის ფაფა, 2 კვერცხის გული, ორი ჩაის კოვზი თაფლი და აძლიანძე ნებისმიერი მცენარეული ზეთი ერთგად აურიეთ ორ ჩაის კოვზ მკანაძირის, ნესვის, კურჩინის, მარწყვის, სტაფილოს, კომბოსტოს ან პამიდგრის წვეწმში ისე, რომ რბილი მასა მიიღოთ. მიღებული მასა სახებზე 20-30 წუთით დაიდეთ.

მკვებავი ნიღაბი:

ერთი კვერცხი აქავეგამდე ათქვიფეთ, დაუმატეთ ნახევარი ჩაის კოვზი მარილი და თანდათანობით დაუმატეთ 50 გრამი ნებისმიერი მცენარეული ზეთი. ცოცკე 1/4 ლიტრ წყალში მოხარშეთ 25 გრამი პურის ფქვილი.

ვიდრე კარგად არ შესქელდება, დადეთ გასაკრებლად. თავზე აჭიო ერთი კაკეთოს, ერთი ჭიქა წყალი დაახსით. როცა გაცივდება, წყალი გაღაწურეთ და კვერცხიანი მასა შეურიეთ. ათქვიფეთ, კიდრე რბილ კრემს რა მიიღოთ. თუ მიღებული მასა ძალიან სქელი გამოვიდეთ, ფრთხილად შეურიეთ წყალი ან პამიდგრის წვენი. დაიდეთ სახებზე

მსახობები სუბხობენ

გასულ საუკუნეში დიდ იტალიელ მსახიობს ტომასო სალვინის თავს ასეთი კუროზი გადახდა: იგი შესანიშნავად თამაშობდა ოტელოს როლს. ცხადია, ვენეციელი მაგის განსახიერებისას მსახიობი სხეულსა და სახეს შავად იღებოდა. ერთ-ერთ წარმოდგენაზე თეატრისსაცმლიანი ოტელოს დანახვამ დარბაზში ჯერ ჩურჩული დაიწყეს, შემდეგ ჩიჩქოლი და ბოლოს აღშფოთებული შეძახილები გაისმა. თურმე, სალვინიმ სხეულის ყველა ხილული ნაწილი გაიფორდა, მაგრამ ხელგზზე გრიმის წასმა დაავიწყდა – თეთრი ხელებზე მაგის და სცენაზე და სწორედ ამის გამო აღშფოთდა ტემპერამენტიანი იტალიელი მაყურებელი. სალვინი მოთმინებით ელოდა დარბაზის დამშვიდებას, შემდეგ კი სპექტაკლი გააგრძელა. მაყურებელმა იფიქრა, რომ შეცდომა მეთრე მოქმედებაში გამოსწორდებოდა და მომდევნო აქტის დაწყებას დაელოდა. გაიხსნა ფარდა და რამდენიმე ასეული ადამიანის მზერა ერთდროულად შეაჩერდა ხელგზზე მაგის – ისინი თეთრი იყო! დარბაზი კვლავ აფეთქდა, სალვინი კი აუღელგებლად ელოდა მათ დამშვიდებას, მერე კი აუჩქარებლად გამოვიდა წინ და ნელ-ნელა დაიწყო თეთრი ხელთათმანების განხდა. აღფრთოვანებულმა მაყურებელმა დაიჯერა, რომ სალვინის პირველ მოქმედებაშიც ხელთათმანები ეცვა. სინამდვილეში, მსახიობი საკუთარმა მხველვანიერებამ გადაარჩინა და დიდი აღვირებაც მოუტანა.

ენახორ, რამდენად აღმოჩენილან ქართველი მსახიობები მსგავს სიტუაციაში, საერთოდ რა კურიოზები გადახდნიათ თავს და როგორ გამოსულან სიტუაციადან.

ნანა ფაჩუაშვილი

რემი პირველი როლი თეატრში იყო ევა – შტოკის პიესა „დღოთაებრივ კომედიაში“ (სხვათა შორის, მას შემდეგ რეპერტუარში აღარ ყოფილა ეს სპექტაკლი და აღარც არავის რეგიათა ეს როლი). ადამის როლს ბატონი კახი კავსაძე ასრულებდა. სპექტაკლში იყო სცენა, სადაც შე და კახი როკ-ენ-როლს ვცეკვავდით. საუბარ მალაქუსლიანი ფეხსაცმელი მეცვა. ერთ-ერთ სპექტაკლზე ცეკვის დროს ფეხსაცმელი ფეხიდან გამძვრა, პერში დატრი-

აღდა და პარტერში მჯდომ მელოტ მამაკაცს მოხვდა თავში. აშკარად ძალიან ეტკინა და შეურაცხყოფილმა დარბაზი დატოვა, ჩემი ფეხსაცმელიც თან წაიღო. დაერხი ცალი ფეხსაცმლის ამარა, რაღას ვიხამდი, ისიც გაუხიხად და ისე გაეკარძმელე თამაში. შორე დღის ჩემთვის მოულოდნელად, „დაზარალებულმა“ მაყურებელმა ლამაზად შეფუთული ფეხსაცმელი ბანდელით გამომიგზავნა – როგორც ჩანს, წყენამ გაუარა, თან მიხვდა, რომ მე არაფერ შუაში ვიყავი. სხვათა შორის, მაშინ ამ როლის გამო თეატრალური ინსტიტუტიდან გამრიცხეს – შიშველი ევა როგორ ითამაშო? (პიტონი მეცვა, რომელიც ისეთ შთაბეჭდილებას ტოვებს, თითქოს შიშველი ხარ). ერთი წელი კი დაგვარაგე, მაგრამ ნამდვილად ღირდა ამ ერთი წლის გატენა ევას გამო.

* * *

აშირან ბუბაძე:

არ მახსოვს, რომელი წელი იყო, ბატონმა ვასო გოძიაშვილმა აღადგინა სპექტაკლი „შშის დაბნელება საქართველოში“. სპექტაკლში გენიალური მსახიობები იყვნენ დაკავებულები: მემედა ჯაფარიძე, ელენე ვიფშიძე, გოგი გელოვანი... მე ახალი მისული ვიყავი თეატრში და მასობრივ სცენაში ვარაზოდღის ვიამაშობდი. სპექტაკლი ჩვენი ქიფით იწყებოდა – ტიფზე ვკეიფობდით, რის შემდეგაც ბატონი ვასო უნდა შემოსულიყო და სპექტაკლი გაგრძელებულიყო. გაიხსნა ფარდა, ჩვენ ვესხედვართ „ტიფზე“ და ვკეიფობთ. ისმის შემახილები, მე-

გობრობისა და ვაეკაცობის სადღევრძელობები, არის გულზე მუშტის ბრაგუნი და ერთი ამბავი. ამ დროს ფილმებში ინთებოდა კვარი, რომელსაც ჩვენი განათებული კაცი ღუღაშვილი რთავდა. ვერ გეტყვი, რა მოხდა, ალბათ, მძულე ჩართვა და... გაყარა ნაპერწყალი, აუშვა ბოლი... მძულე, ვხედავ, რაღაც ცუდი ხდება. შემეშინდა, ვიფიქრა, ვიწვევით-შითქი და აღარ მახსოვს, როგორ აღმოვჩნდი ფიფიში. მე კიდევ რა მიჭირს, აკაცი მესაბლოშული, რუსლან მიტაბერიძე და თამაზ გამბრელიძე, რომ გამობობინდნენ... დაწვდა მაყურებელი სიცო-

ლით. ამ დროს კულისებში დგას ვასო გომიძევილი და ვეირის: „სად გარბიხართ, თქვე ვერისთავებო! რა აცი- ნებს ხალხს? აქ სიცელი საჭირო არ იყოფო!“ „ვიწვე- ბით-მეთქი, ძია ვასო!“ მუელად, როგორც იყო დამშვი- დდა ხალხი. დაიწყო მეორე მოქმედება და შემოედგა ერთ სიმღერით „ისევ და ისევ ღვინითა, პარი პარილ...“ და... დაგვიანხა თუ არა მაყურებელს ეს გაქაქეული ყა- რაირღელეები, კვლავ სიცელი ახვდა. მათი განწყობა ჩვევც გადააგველი და იმდენი ვიცინეთ, ბოლოს ერთმა- ნეთს ვამშვიდებდით მსახიობები და მაყურებელი.

უკან - შვილები

უკან - შვილები. საბუთები მთხოვა. არა მაქვს-მეთქი, - ჩვეულებრივ უთხარი და გზის გაგრძელება გადა- ვწყვიტე. როგორ, არა გაქვს? - გაუკვირდა. ვუთ- ქრობ, ნუთუ ვერ მიცნო-მეთქი და უცდილობ, როგო- რმე მივახვედრო, ვინც ვარ: ხან პროფილში დავეყენე თავი, ხან გაეუღებო... არა და არა, წაზრე ვერ მოვიდა. მეტეც - გადმობძანდე მანქანიდან! - მუუხნება. რათა, კაცო, რა დავაშავე-მეთქი? იქნებ, მანქანა მოა- რულიაო! როგორ, დალოცვილი, ვერ ხედავ, ცოლ- შვილი მისხს-მეთქი? მერე რა, არ შეიძლება, ცოლ- შვილიანად მოვაპარო? (ციცინის)... მოვლედ, არ და- აყენა საშველი. იძულებული გაუხდი მეთქვა, კაცსავე ვარ-მეთქი, ვიფიქრე, იქნებ გვარმა გაახსენოს-მეთქი რაიმე. მერე რა, რომ კაცსავე ხარო, - არც გვარმა მიშველა არაფერი. უცებ ბიძაშვილი გამახსენდა - სა- ნდრო კაცსავე - მილიციის გენერალი იყო. ვუუხნებდი, აბა, ცოტა ხნით წარმომი- დგინე გენერლის ფორმანი- მეთქი და... უცებ გაიჭიმა, პა- უნა გააკეთა, ხელი აძიღო - ბოღიში, ბატონო გენერალო, მობრძანდით და... გამიშვა. წარმოვიდგინეთ? გენერალად აღმიქვა, მსახიობად კი ვერა.

3 ერა წიგნად და მე ლამის გათენებამდე ვთამაშობდით ხოლმე

ინსპექტორები ყოველ თვის მცნობენ ხო- ლმე და ამი- ტომ მანქანის საბუ- თებს თან იშვიათად ვატარებ. ერთ დღე- საც, შუა ქალაქში გა- მაჩერა (კარგა ხნის ამბავს გიყვებით) გვე- რდით მუუღლე მისის,

მეღვა ჩაბავა

ჭადრავს. ერთხელ, ვერასთან ვიყავი, ღამის სამ საათზე- როგორც იყო დადამთავრეთ ჭადრავის თამაში და სა- ხლში წასვლა ვადავეწყვიტე. მაშინ მანქანა არ მყავდა. გამოვედი გვიან ღამე ქუჩაში და დაეინახე მარჯვნიშე- ვლის მოედანზე მინი მილიციელი, მივედი მათთან და ვთხოვე, იქნებ მანქანა გამიჩეროთ-მეთქი. ვერა ზემოდ- დან მიყურებს, რომ არ შემეშინდეს. „კი, მაგრამ, სად ყოფილხართ ასე გვიან?“ - მეკითხება ერთი მათგანი. „სტუმრად ვიყავი-მეთქი“, - უუპასუხე. „ასე გვიან ვის- ლან იყავი სტუმრად, მარტო რომ ხარო?“ - აგრძე- ლებს დაკითხვას. „ეს ჩემი საშქვა, თქვენ თუ შეგი- ძლიათ, მანქანა გამიჩერეთ-მეთქი“. მაინც არ ჩერდება: „ასე გვიან რატომ წამოხვედიო?“ „აჩერდი, კაცო, ვერ იცანი?“ - იღვევი გაკურა მეორემ, უფრო ახალგაზ- რდამ. „როგორ ვერ ვიცანი, ვიცანი“, - ისე თქვა, მიე- ხვდი, ვერ მიცნო. „აბა, თუ მიცანი, მითხარი, ვინ ვარ- მეთქი“ - ჩავეკითხე. „გიცანი, გიცანიო“, - ისევ გა- იმეორა. „პოდა, მითხარი ვინ ვარ-მეთქი“ „ვიან ხარ და ნინა გაფინანდაშვილიო“ (სიცოცხლე ახლაც ვერ იცა- ვებს, მე კი ღამის ეხარხარებ - თ. ო.) საიდან მიხვდა რომ ჭადრავს ვთამაშობდი, ვერ გეტყვით, მაგრამ ამის გამო იმ მილიციელის ღირსებად ჩემს თვალში აიწია... ნინას რომ უუამებ ეს ამბავი, მანაც ბევრი იცნია...

შენინერადში ვართ გასტროლებზე, „მა- კეტეს“ ვთამაშობთ. სპექტაკლში მე, ცხო- ნეული გოგი გემეჭკორი და გურამ საღარაძე ქალების (ალექსანდრის) როლს ვასრუ- ლებთ. ცხადია, შესაბამისად გვაკცია. მე „დეკოლტემი“ გა- მოწყობილი ვედავარ და სპექ- ტაკლის დაწყებას ველოდები. უცებ ვხედავ, ერთ-ერთ თოახს აწერია „საშხაპე“. ქალების საშხაპე ცალკე იყო, მამაკაცების - ცალკე. ეს ის პერიოდი, როდესაც თბილისში ცხელი წყალი კი არა, სინათლაც სანა- ტრელი გვეჩინა. ისე ვიფიქრე ამ ვეკლავურს ვაძაწე- ულები, ვიფიქრე, ნეტა, აქ თუ მოდის-მეთქი ცხელი წყალი და საშხაპეში (რა თქმა უნდა, მამაკაცების) შე- ვედი. მოვუშვი ოჩანა და ის იყო, უკან უნდა გამო- ვტრიალებულიყავი, რომ ნახვერად შიშველი სცენის მუშა შემოდის მხარზე პირსახოცად დაკიდებული. რო- გორც ჩანს, უნდა ებანავა, მაგრამ დამინახა, თუ არა, იფიქრა, შემეშალაო, სასწრაფოდ უკან გატრიალდა და ინსტინქტურად გვერდით, ახლა უკვე ნამდიელად ქა- ლების საშხაპეში შევიდა...

გვამალ დადანიძე

ჩ ი ტ ლ ი ა

თბილისის ერთ-ერთ ძველ უბანში – „ზემელზე“, მოსკოვის ქუჩაზე, 13 ნომერში ცხოვრობდა რესპუბლიკის დამსახურებული არტისტი, ქართული რომანსების უბადლო შემსრულებელი ქალბატონი ნინო (ჩიტოლია) ჩხეიძე. ქალი, რომელმაც განუმეორებელი ხმითა და დახვეწილი მანერებით, მოაჯადოვა მამინდელი საზოგადოება. ქალბატონმა ჩიტოლიამ განავითარა და მაღალ საფეხურზე აიყვანა სარომანსო კულტურა და ღირსეულად გააგრძელა თამარ წერეთლის, ქეთო ჯაფარიძის მიერ დაწესებული უდიდესი საქმე.

იგი დაიბადა 1905 წლის 23 აგვისტოს, სამტრედიის რაიონში, სოფელ კულაშში. თუ გადავხედავთ 30-50-იანი წლების ქართულ კინოარქივს, ვნახავთ, რომ იგი თითქმის ყველა ქართულ ფილმში მონაწილეობდა, როგორც მთავარ, ასევე ეპიზოდურ როლებში. კინოსტუდიაში, კერძოდ ცნობილი რეჟისორების – ნიკოლოზ შენგელაიას, შოთა მანაგაძის, ნიკოლოზ სანაშვილის, ნიკოლოზ პაიანაშვილის, სეო დოლიძის, რეზო ჩხეიძის, გიგა ლორთქიფანიძის გვერდით მუშაობამ ქალბატონ ჩიტოლიას დიდი შემოქმედებითი გამოცდილება შესძინა, რამაც საშუალება მისცა სრულყოფილ ხელოვანად ჩამოყალიბებულიყო. კინოეკრანზე მის მიერ ხორცშეხმული სახეებია: ეთერი („უკანასკნელი მასკარადი“), მარინე („დარბიო“), ჩიტოლია („აკაის აკანა“), აგრაფინა („კრიჭინა“), ჩიტოლია („ჭირვეული მშობლები“), სეფორე („ჩვენნი ეზო“), ივლიტა („დათა თუთაშხია“) და სხვა.

ჩიტოლია ჩხეიძის კინოსამსახიობო შემოქმედებაში დიდი ადგილი ეთმობოდა მუსიკალურ ხელოვნებას. შეიძლება ითქვას, იგი უშუალოდ მონაწილეობდა ქართული კინოფილმის ჩამოყალიბებაში. ამის შესანიშნავი მაგალითია „ჭირვეული მშობლები“ ის ეპიზოდი, როცა ჩიტოლია გაშლილ სუფრას მიუჯდება გიტარით ხელში, „ცინიათელას“ მღერის განუმეორებელი ხმით და

გარშემო მყოფთა აღტაცებას იწვევს, აგრეთვე აღსანიშნავია ღირსეული დუეტი ლიონ გეგელიასთან ერთად კინოფილმიდან „ჭირვეული“.

ჩიტოლია ჩხეიძეს უმაღლესი მუსიკალური განათლება არ მიუღია, უფლისაცან მომადლებთან ხალაბო ნიჭის წყალობით იგი მრავალი ქართული ოჯახის სასურველი სტუმარი იყო.

საბედნიეროდ, ჩვენს გვერდით ჯერ კიდევ არიან ადამიანები, რომლებსაც ქნ ჩიტოლიასთან ახლო ურთიერთობა ჰქონდათ, რასაც დღემდე საიმოვნებით იხსენებენ.

ბუბუსია თვალაკაძე: „ჩიტოლია ჩხეიძეს ბავშვობიდან ვიცნობდი მე და ჩემი და, თამარ თვალაკაძე. ჩვენ მჭიბლები ვიყავით. მშვენიერი გარეგნობის იყო. ჰქონდა თეთრი სახე, ბეწული თმა, ცისფერი თვალები. ჩიტოლია და ჩემი მეუღლე, დავით გამრეკელი, ძალიან ახლოს იყვნენ. დათიკოს ძალიან უყვარდა ჩიტოლიას სიმღერა. მოხდენილად უკრავდა გიტარაზე და ჩვენს ოჯახში მოწვეულ სტუმრებს დიდ სიამოვნებას ანიჭებდა“.

თამარ თვალაკაძე: „თავისუფალ დროს, როცა გადავბა არ გვეონდა ან წვიმიანი ამინდი იყო, ჩვენი ექსპლიციის წევრები ხშირად ვერობებოდი ერთად და დღად ემხიარულობდით. ჩვენს გადამღებ ჯგუფში იმყოფებოდა ქართული, ბოშური და რუსული რომანსების ცნობილი შემსრულებელი ჩიტოლია ჩხეიძე, რომელიც ხშირად გვატკბობდა თავისი შესანიშნავი სიმღერებით“.

ამასწინათ, წარსულში ცნობილ მომღერალს ქალბატონ ქეთევან მიქელაძეს ვესტუმრე, რომელმაც ასევე საიმოვნებით გაასიხნა ჩიტოლია ჩხეიძე: „ერთხელ, ჩვენმა სიმამ, კორტეო კანდელაკმა სტუმრად მოგვიყვანა თავისი ბიძაშვილი ჩიტოლია ჩხეიძე. თავიდან მორცხვობდა, მაგრამ შემდეგ აგვეცა სიმღერაში და იმ დღიდან ჩვენი ოჯახის ხშირი სტუმარი გახდა. ჩიტოლია, კოლეა სანიშნავი და მე ხშირად ვმღეროდი ოჯახებში. განსაკუთრებით ცაბუ უყვარდა, რომელიც ხან როიალზე უკრავდა, ხან გიტარაზე“.

ნანი ბერივეკვაძე ჩემთან საუბარში აღნიშნა: „მასხოს,

ერთხელ ჩვენთან სტუმრად ქნი ჩიტოლია ჩხვიძე მოვიდა. იმდენად შესანიშნავად მღეროდა რუსულ რომანსებს, რომ გაოგნებული ვუხმენდი. ჩვენს შორის თავიდანვე პროფესიული ურთიერთობა დამყარდა. სწორედ მან მასწავლა რომანსი „სნეჟურჩიკა“, რომელსაც დღემდე ვასრულებ. მე მას დედაჩემთან, ცაბუ მიქელაძესთან ერთად ჩემს ასწავლევბლად ვთვლი“.

ვფიქრობ, საინტერესო იქნება მედეა გონგლიაშვილის მოგონებაც: „ჩიტოლია ჩხვიძეთან ურთიერთობა მხოლოდ მისი სიცოცხლის უკანასკნელ წლებში მქონდა, მღეროდა არაჩვეულებრივად, ისეთი ხმა არასოდეს მომისმენია. განსაცვიფრებელ ნიუანსებს აკეთებდა რომანსის შესრულებისას. საბედნიეროდ, ტელევიზიაში ჩაეწერე მისი ცხრა რომანსი და შემოუკუნა შეთამამებლობას. ხელოვნების მუშაკთა სახლში, 1972 წელს გაიმართა ჩიტოლიას შემოქმედებითი საღამო, სრული ანშლაგი იყო. ჩიტოლიამ თავისი განუმეორებელი ხმით დამსწრე საზოგადოება მთლიანად დაიპყრო“.

ცირა გუგუშვილი, უცხო ენათა უნივერსიტეტის პედაგოგი: „ჩიტოლიასთან ახლო ურთიერთობა მქონდა. დედაჩემი თინა ფორდანია და ჩიტოლიას დედა – გალინა ფორდანია, ნათესაუები იყვნენ. ძალიან ტრადიციული ცხოვრება გამოიარა. გარდაცვლიდა ერთადერთი ქალიშვილი, მაგრამ მიუხედავად დიდი ტკივილისა, მაინც თავდავიწყებით მღეროდა“.

ამას წინათ, მერაბ მაჭავარიანის და ვუჟუნა ნიჟარაძის ოჯახში მოხვდი, სადაც ქართული სიმღერისა და სუფრის ტრადიციებზე ჩამოვირდა საუბარი და ქნმა ვუჟუნამ ჩიტოლია ჩხვიძე გაიხსენა: „ერთხელ, ჩვენთან სტუმრად იყვნენ თამარ მდივანი, ცინკუი დადიანი და მისი მეუღლე ბიჭოკი ნიჟარაძე. განიხა კახიძე, კორციო ჯგფარაძე, გუგული ყიფიანი და სხვანი. პატარა ვიჟაგი, მაგრამ ყველაფერი კარგად მახსოვს. სწორედ მაშინ ვნახე ჩიტოლია პირველად. მის კალთაში გასუსული ვიჯაქი და საოცარ სითბოს ვგრძნობდი. შევერებოდა და ისე გალობდა, თითქოს მხოლოდ ჩემთვის მღეროდა“.

ჩიტოლია ჩხვიძეს ხშირად ხსოვდნენ სიმღერის შესრულებას უმანვე ჩხვიძე, რომელიც მისი ახლო ნათესავი იყო, ნატო ვანჩაძე, აკაკი ხორავა, აკაკი ვასაძე, სესილია თავაძეშვილი, თამარ ციციშვილი, მედეა ჯგფარაძე...

ჩიტოლიას მძერ შესრულებული რომანსი განსხვავდებოდა სხვათაგან თავისი გულსმბერი ხმით, დიდი სითბოთი და მდიდარი მუსიკალური ფანტაზიით. მან ბევრი ქართველი მომღერალი აზიარა რუსული რომანსის სიღრმელოს, რასაც მუსიკის პედაგოგი, ქნი ნელი კანდელაკი იხსენებს: „მის ხელში გაუბნარდ და ვეზადიდი, ვინ აღარ მიდიოდა ჩიტოლიასთან: ნანი ბრეგვაძე, ნანუელი აბუსაძე, ეთერ კაკულია, ლილი გეგელია, რომლებსაც უშურველად ასწავლიდა რომანსებს“.

ქნი ჩიტოლიას მუსიკალურმა გემოვნებამ პარიზის ქართული დიასპორაც გააოცა, როცა თავისი ძმის მოსახზულებლად იმყოფებოდა.

როგორც მისი მეგობრები იხსენებენ, ჩიტოლია არასოდეს ყოფილა თვითირეკლამით დაინტერესებული. მედეა გონგლი-

● კ/ვ „ჭირვეული მეზობლები“

● პარიზში, ძმის ოჯახში სტუმრობისას

აშვილისა და ნუნუ გაბუნias ძალისხმევით რადიოს ოქროს ფონდში ინახება მისი უნიკალური ჩანაწერები.

საბედნიეროდ, სამუდამოდ მქონდა მომეხმინა მისი ჩანაწერებისათვის. ჩიტოლია ჩხვიძის მიერ შესრულებული რომანსები მცირე ფორმით მონოსექტკელებია. მსახიობი მისთვის დამახასიათებელი მუსიკალური, დრამატული თუ სახასიათო შტრიხებით აუთიარებს რომანსის შინაგან განწყობილებას: ხან მზიარულია და ლალი, ხანაც გულგატეხილი და უიმედო, ზოგჯერ კი შევერებული და ბუდნიერი. ერთი რამ ცხადია, ვისაც ოდესმე მაინც მოუსმენია ჩიტოლია ჩხვიძის ხმა, არასოდეს დაავწყდება.

P.S. მზადდება წიგნი ჩიტოლია ჩხვიძეთზე. „საქართველოს ქალის“ საშუალებით მაღალმა მინდა გადაეხზა ვეკლეს, ვინც მომაწოდა და მომავალშიც მომაწოდებს მასალებს ამ წიგნისათვის.

ყველაზე დიდი სიყვარული

კონსტანტინე გამსახურდიას სახელობის 155-ე საშუალო სკოლის ქართული ენისა და ლიტერატურის მასწავლებელს მარეკა გელიაშვილს მესამედ მიანიჭეს „წლის საუკეთესო მასწავლებლის“ წოდება და „აიკოტ გიგებაშვილის საუბიბლო მედილითა“ და საპატიო სიგელით დააჯილდოვეს. ქ-ნმა მარეკამ შრომითი საქმიანობა ქუნალებისთვის დაიწყო „ხიზრ ლენინელში“, რამდენიმე წელი ჩოხატაურის რაიონულ განვითარებას მუშაობდა. თუმცა საბოლოოდ მისი პროფესია ოცნებებში ტრადიციამ განსაზღვრა: მამიდა და ბიძა, მარეკა და გიგო გელიაშვილები ფილოლოგები იყვნენ.

სკოლის ოქროს მედალზე დამაპირებლის შემდეგ სწავლა ივ. ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის ფილოლოგიის ფაკულტეტზე განაგრძო. მეცნიერების როლს ლაბორინტებში ცოცხალი ლექციები: აკაკი შანიძე, კორნელი კეკელიძე, არსილ ჩიქობავა, გიორგი ახვლედიანი, ვარლამ თოფურია, ივანე გიგინეიშვილი, აკაკი ურუშაძე უკავია ვიწრო ვაზს. უნივერსიტეტის დამთავრებისთანავე რეკომენდაცია მიცემს ასპირანტურაში ჩასაბარებლად, თუმცა ადგილები, შევითვთე ვადანაწილებული დახვდა. უნივერსიტეტთან კავშირი მაინც არ გაუწყვეტია. ოცი წელი ლექციების კითხვობდა მეტყველების კულტურაში, ახალ ქართულ ენაში, პრაქტიკულ სტილისტიკაში, ხელმძღვანელობდა სტუდენტთა პედაგოგიურ პრაქტიკას.

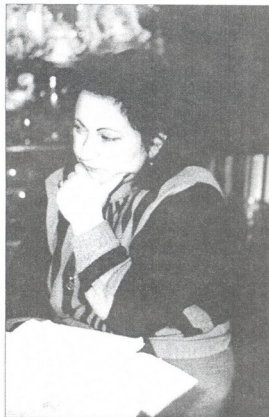
სკოლაში მუშაობის დაწყებას კი დღის რვადა თვისი, 155-ე სკოლის დირექტორი სოფიო მორჩილაძე ისე მოიხიბლა მისი ერთდღიითა და ცოდნით, რომ თავისი საათები თანხარად გაუყო. მას შემდეგ საკმაო ხანმა გაიდა. ქ-ნ მარეკას შრომა დღეიწველად დაუწყეს: არის რაიონის მთავარი მუნიციპალიტეტი, უმაღლესი კატეგორიის მასწავლებელი, თუმცა მისთვის ყველაზე დიდი მიღწევა მოსწავლეების სიყვარულია, რითაც სამართლიანად ამაყობს კოლეგ. თავის წარმატებებს ცნობილ პედაგოგებს რუსულან გრიბოიძესა და სოფიო მორჩილაძეს უმაღლის, რადგან თვლის, რომ სწორედ მათი პროფესიონალიზმი და პირადი მაგალითი გახდა

მისი ცხოვრების გამგებელი. მასწავლებლებად იბადებან. შემთხვევითი ადამიანი სკოლაში არ უნდა მუშაობდეს, რადგან ბავშვი უშეღავათა, უფროსებზე უკეთ გრძობის სიყვარულსა და გულგრილობას, - ამბობს ქ-ნი მარეკა, რომელიც შეიძლება ითქვას ოცდაათი წელზე მეტია ქარგავს და აქანდაკებს ბავშვის სულს. სათუთს ინახავს ფიცილი მოსწავლეების წერილებს და ხშირად ცრემლმორეული დიმილით კითხულობს.

„ჩემო მარეკა მასწავლებელი, იმედია იცით, თუ რაზე ვიყვარხართ. უფალს ვუმაღლი, რომ თქვენ არა მარტო მასწავლებელი, არამედ შესანიშნავი მეგობარი და მრჩეველიც იყავით... მასწავლებელი, რომელიც კი არ სწავლის, არამედ მისგან სწავლობენ... მე და ჩემი მეგობრები ჩრევის საკითხავად მუდამ თქვენთან მოვიდიოდით, სკოლაში უშეტესწოდ აღქვენი ნახვის სურვილი მომიცემდა აწი. რა დამავიწყებს გიორგი მეფის სიყვარლის გამო დღევინ თქვენს ცრემლებს, ანდა ბავშვების ხუმრობებზე თქვენს ვილიან სიცოცხლს. გაბრაზებაც მიყვარდა თქვენი, რადგან ვიცოდი, რომ სიბრაზეს მალე მზიარებდა და სიხარული მოქვებოდა კვალდაკვალ... დიანა თიფიშვილი“.

„ჩემი მარეკა მასწავლებელი, ძალიან მიყვარხართ, უდიდეს პატივს გცემთ. ძალიან მიჭირს ამ წერილის წერა, რადგან ვერ წამომდგენია თქვენთან განმორება. ბუნდური ადამიანი ბრძანდებით, რადგან შეგიძლიათ ასეთი სიყვარული დათხოთო თქვენი მოსწავლეების გულებში. თქვენ შევკავარეთ და დავგანახეთ ქართული ენის თავისებურებები და ხიბლი. ახლაც თვალწინ მიდგას თვალგრძობიანი როგორ გვიხსნიდით: ოლიას, ვიკას, აკაკის, გულაკტიონის... თქვენი მზიარებ, „ხმთა ხავერდების და დიქონების ენას“. თამარ ბურღაშვილი“.

... თქვენი სიტყვები და სიტოო მეგზურად გამეგება ცხოვრების გზაზე. მიხდა თქვენ ვაღვიფრე. თუ ერთი ბავშვის სულში მაინც დატოვებ ისეთ ღრმა კვალს, რაც თქვენ დატოვეთ ჩემში, ბუნდური ვიქვითი. თქვენი ჩაკვირებები სამშობლის, მშობლიური ენის, სარწმუნოების სიყვარული, გვასწავლეთ, რომ ადამიანი ფასდება სულის სიწმი-

● მარეკა გელიაშვილი

ნდით, გრძობების სიღრმით, თავგანწირვისა და მსხვერპლშეწირვის უნარით, წარსულით, აწმყოით და მომავლით.

მაია ქსოველიძე, ივ. ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის სტუდენტი, მომავალი პედაგოგი“.

ქ-ნ მარეკა, ჭეშმარიტ მორწმუნეს, სწამს, რომ ყველაფრის მამობრივად ბული ძალა სიყვარულშია და რომ ამ უდიდეს გრძობით აღუვლიო ადამიანი ცოდვას არასოდეს ჩაიფნის. ნებისმიერი საქმის მხოლოდ სიყვარულით კეთება, - აი, ეს არის მისი ცხოვრების კრედი.

მარეკა გელიაშვილი აქტიურად მონაწილეობდა ერთიან ეროვნულ გამოცდებში. დღეს ბევრს კამათობენ განაცხადების სისტემის რეფორმაზე. ამახიან დაუკომბრებით, ვისარგებლეთ შემთხვევით და აზრის გამოთქმა ვიხივეთ:

- იმდენად უხარმაზარი შრომა იყო გასაწევი, რომ ვეშომოდ კიდევ, ვეუღვიფრეს თუ მოაბამდნენ თავს. საბედნიეროდ, ზუსტად იმეუბნა ვეკლა რაგოლა და შედეგაც საუკეთესო მივიღეთ. ისეთმა ბავშვებმა იხილეს უნივერსიტეტის კვლევი, სხვა ვითარებაში რომ არ ეღირსებოდნენ იქ მიხვედრა. თუმცა ვაღიარებ, რომ თავდაპირვე-

● მარამი და ანანო

● ოჯახი

ლად მეც ვერ წარმოძვდინა, რა მექანხმით იყო შესაძლებელი აუტო-მიცემობის აღმოფხვრა. დღეს კი სრული პასუხისმგებლობით შემიძლია განვაცხადო, არანაირ მიყვრებებს და არანაირ „ჩაწყოებს“ არ ჰქონია ადგილი. გამოცდები მართლაც ობიექტურად და სამართლიანად ჩაჩარდა.

განათლების სისტემა დაღუპვის პირას იყო მისული, ამდენად რეფორმას აუცილებლად საჭიროებდა. პირველი ნაბიჯები გადადგმულია, ახლა მთავარია, სწორი გზის არ გადავუხვიოთ.

* * *

მარცა გელიაშვილი მშვენიერი ტრადიციული ოჯახის დასახლის ბრძანდება. მუელები, მუხრან დილიძე, პროფესიით ფსიქოლოგია. ჰყავთ ორი ვაჟიკაცი - გუბანი, ცნობილი სპორტსმენი, სპეციალობით ინჟინერ-ეკონომისტი და ზვიადი ისიც ეკონომისტი - ძვეგის უპატრონო ბავშვების დიდი გულმუშატკვარი და ქომაგი, რძლები შუდეა და გვანცა. მაგრამ ყველაზე დიდი სიმდიდრე, რასაც ამ ქვეყნად ვერაფერი შეედრება, ერთმანეთზე უკეთესი მექის თვალბატულა შვილიშვილია.

მთავარი მოვლენებით ჩვენს ნახევარში

ძალაგზა უნდა იცოდნენ, რომ

უცლო მამაკაცები სამ ძირითად ჯგუფად იყოფიან და თითოეულ მათგანს თავისი სტრუქტურული ნაკლებობები გააჩნია.

ნარცის მხოლოდ იმ ქალიდან იქნება ბედნიერი, ვინც მუდმივად აქებს და ცაში აიყვანს მას.

ღონ-ფანი მომავალდობლად მიმოხვედელი და ამასთან, ძალზედ სამშაძა, რადგან ქალის ზულსა და სხეულზე ერთნაირად ზურს ბატონობა.

მეოცნებე მუდამ დრუბლებში დაფრინავს და თავისი ოცნებების ქალსაც ძირითადად იქ ეჭებს.

მამაკაცებს ყოველთვის უნდა ახსოვდეთ, რომ

გასათხოვარ ქალებს მამაკაცებში, პირველ რეგში, მოსწონთ: **გარეგნობა**. ქალი თავიდან გარეგნობის მიზეზით ვაჟს ეყვარება. მისთვის ასევე მნიშვნელოვანია, რამდენად მოხეწილია და ელეგანტურად გაცვიავთ.

სურნელი. გარეგნობით შექმნილ შთაბეჭდილებას უსათუოდ ეუბრდება თქვენი სურნელიც, თუ, ვთქვათ, თქვენი ოფლორისის არომბტა ქალს მესხსებრბიდან მისი ცხოვრების სასაბოძრეო ეპიზოდს ამოუტყველებს, იგი უსათუოდ სამშაძობით განიმშტკავლება თქვენს მიმართ.

ხმა. ტელეფონის ყურმილში გაგონილმა უცნობი მამაკაცის სასაბოძრეო ხმამ შეიძლება იმდენად მომბოლოს ქალი, რომ შეხედრისას მისი გარეგნობის ზოგიერთი ნაკლოვან მხარეს ყურადღება მართკც კი მიამტკიცოს.

ძალაგზა და მამაკაცებსაც უნდა ახსოვდეთ:

პირველი შეხვედრისთანავე რომ შეტლით პარტნიორზე შთაბეჭდილების მოხუნა, საჭიროა, იცოდეთ, არსებობს თქვენში, რომელიც არავითარ შემთხვევაში არ უნდა შეუხლით. **ეჭვობა**:

1. ნუ იმსჯელებთ თქვენს პირად პრობლემაზე. მოსაუბრემ შეიძლება ნუ წუნუნად ჩავთვალთ.

2. ნუ უაშბობთ თქვენს უწინდელ სასიყვარულო კავშირებზე. თუ ცუდად მოისხიებით თქვენს აღნიდელ პარტნიორს, მოსაუბრეს შეეჭმუნება აზრი, რომ მომავალში მასაც იგივე ელოდება. თუ პირებით, ზიტბას შესხამთ, მოსაუბრემ შეიძლება იფიქროს, რომ არა აქვს თქვენითვის თავის მოწონების შანსი.

3. ნუ იმსჯელებთ სოლიტეაზე. პოლიტეაზე საყთობებში აზრთა სხვადასხვანაა ჯერ კიდევ არ ანის იმის საბაძი, რომ პირველი შეხვედრისთანავე ფყამთით.

4. ნუ ელბაბაკებთ საყუთარ კერაებზე. თუ, ვთქვათ, მამაკაცი ქალიშვილს პირველი შეხვედრისთანავე იმზე დაუწევებს საუბარს, რომ მისთვის სიბაძამის იფალო კალადა მიფერია, ეჭვი უსათუოდ უხერხულად იფრნობს თავს.

5. ნუ ეტრბახებთ თქვენს თავებრდამხვევ კარიერაზე. ანდა სიმდიდრეზე, მოსაუბრემ, შეიძლება საყუთარი თავი თქვენიან შუდარებით არასრულგასოწონად ჩათვალთ.

6. არ იმსჯელებთ სექსზე ლაბარაკი. ეს გაფრთხილება მამაკაცებს უფრო ეტბება. დაიბახსოვრეთ: ქალებს რომანტიკა იმდოვით, უფრო ბეძაა, ახალგაზრბებელ ქალს ლექსი წაუთობთ.

7. ნუ ცდებით ზედმეტად თვამზანი იფოთ. არავის მოსწონს მოსაუბრე, რომელიც „გმალობით-ბოღმის“ გარდა ვერაფრის თქმას ვერ ატყობებს.

8. არ იცვრით, ნუ დამალავთ, თუ განქორწინებული ხართ, ან გავით შევლები პირველი პორწინებთან. უფრბობსია, ველოფერით თავიდანვე გაიყვებს.

ორი მუზის მსახური

● მერაბ მერტვეელი

სიონის ტაძრის გვერდით მღებარე ჯორჯალაში, გასწორდა იყო ქართველ მხატვართა და მოქანდაკთა ნამუშევრების გამოფენა. მრავალ მწიგნულოვან ნამუშევარს შორის ჩემი ყურადღება მიიპყრო მერაბ მერტველის ქანდაკებებმა, რომლებზედაც გამოქანდაკებული იყვნენ ჩვენი დროის დიდი ქართველები, ეროვნულ-განმათავისუფლებელი მოძრაობის ლიდერები: ერთზე – ზვიად გამსახურდია, ხოლო მეორეზე – მერაბ კოსტავა. ნამუშევრებში ისე ცხოვლად იყო გამოკვეთილი მათი ხასიათები, მათი სული, ლამის დალაპარაკებაც კი გაუბეჭდვად ჯერ ზვიადთან, შემდეგ – მერაბთან... გადავწყვიტე ამ დიდებულ ნამუშევრების ავტორს მერაბ მერტვეელს გაესაუბრებოდა. უამრავ დამთვლიერებულს შორის ისიც შევნიშნე.

ბ

ატირო მერაბ, ჩემთვის საოცარი და ურთულესი წარმოსადგენია ის ფაქტი, რომ თქვენ ირ მუხს ემსახურებით: ხართ მშვენიერი ლიბრიოსი და არანეულებრივი ქანდაკებების ავტორი. როგორც თავადვე ბრძანებთ, ვმარტველიც თვალსაჩინო ვოკალური მონაწილეებიც გქონიათ. საიდან მოდის ასეთი მრავალმხრიობა?

– ეს მრავალფეროვნება ჯერ ლიბრისგან მომდგამს, მერე კი მშობლებისაგან. ჩემი დედ-მამა მარტველები ცნობილი მხატვრები იყვნენ. ფერწერასა და საერთოდ მხატვრობას, ყმაწვილიდან ვუხარე. შემდეგ სხვა მისწრაფებებაც მიხან ჩემში თავი, მაგრამ საბოლოოდ ქანდაკებისკენ გადავიხარე. მერე ლექსების წერაც დაიწყო. სიჭაბუკეში, როგორც თავად ბრძანებთ, ხმავე აღმოაჩინდა, რის გამოც სამუსიკო სასწავლებელში გავეგრძელე სწავლა, საკმაოდ კარგ მომავალსაც მიწინასწარმეტყველებდნენ. მაგრამ ამდენს ვეღარ გავწვდებოდი...

– თავის დროზე, როცა დიდი მიქლანჯელოს სონეტებს გავეცანი, აკრეფე გამეყრდა, რომ მსოფლიოს უდიდესი ტიტრანი, უდიდესი შედევრების ავტორი, თურმე სონეტებსაც წერდა. ცხადია, მიქლანჯელოს სიმღელე და მასტრია სულ სხვაა, მაგრამ დიდი ვაჟისა არ იყოს, კატა თუქვა ვეფხვი არ არის, მაგრამ სხვა ცხოველთაგან ვეფხვზე მეტად მაინც ისა ჰგავს ვეფხვს... ამით იმის თქმა მინდა, რომ რანაირად ხდება ეს – ორი მუხის მსახურება?

– ძალიან უბრალოდ შეიძლება ამის ახსნა: არის სათქმელი, რომელიც ქანდაკების ენით უნდა ითქვას და არის სათქმელი, ლექსად გადმოვიტარო რომ გაკარნახობს, თუ მითიხვებს. ხანდახან ისე სვედანი ხარ, სიმღერით გინდა დარად გაიქაქო. ალბათ გახსოვთ გოეთეს ნათქვამი – „როცა დუსს კაცე ტანჯისაგან, მაღალმა ლმერთმა მომხადა ნიჭი ხმაშიადა ვიქვა ეთი ვქნაშიბი“. დაბ, ხელოვნების თითოეული დარგის მსახურება ჩვენი წაშების გამო-მხატვრულიც არის და განმუხტვის საშუალებაც.

– ცნობილია, რომ დიდი საწახარი ხანდახან დიდსა და მნიშვნელოვან სათქმელსაც მოიტანს ხელოვნებაში. რამდენიმე თვის წინ მეუღლე გარდაგეცვალათ. რამდენადც ვიცო, იგი თქვენთვის მარტოაღწე შეუძლებელი არ არა, ხულის მეგობარიც იყო. როგორ იყო მეუღლის შემდგომი ხანა თქვენთვის შემოქმედებითად, დამორგუნველი თუ?..

– მეუღლის გარდაცვალებამ რამდენიმე ლექსი შეკარნახა. ისინი რომ არ დამეწერა, ალბათ გული გამისცდებოდა. ეტყობა, პიროვნებაზე და მოქმედებულს, დიდი ტკივილი როგორ იმოქმედებს მასზე შემოქმედებითად. ცნობილია, ზეკარია ფილიპოვის ეკნაღერითა შილი რომ გარდაგეცვალა, იმის მერე დაწერა თავისი ვრნილაური „ახესლო და ეოფი“. ასევე იყვნენ ვერდი, რემპრანტი და კიდევ მრავალი მაგალითი დაიძებნება ამის დასტურად.

– ვინ მიგანიათ ქანდაკებთა თქვენს მასწავლებლად?

– მიქლანჯელოსა და როდენი. განსაკუთრებით – როდენი. რაც არ უნდა გაიკვიროთ, ვეგტყვი, რომ სიმეწველებში გამიყვებოდა ქანდაკება და მერე მისახვას, რომ როდენს ქვინია მისინარი. ეტყობა, სხვადასხვა დონსა და ქვეყანაში არტების ამგვარი ნათესაობა...

– მაინც ვეფხვზე მეტად რა მოგწონთ მიქლანჯელოსი, როდენისა და თუნდაც თქვენი სავეარელი ქართველი მოქანდაკის მერაბ ბერძენიშვილისა?

– მიქლანჯელოსი ვეფხვზე მეტად მომწონს „აიქტა“, „დეკოთი“, „მონები“, როდენის – „მარაიული ვახაფხული“, „ასე შეკოთ-მოლო“. მერაბ ბერძენიშვილისა – „დავით გურამიშვილი“, „იოანე-ვაკ დამბრდინი“, „დელი აბაშიძის პორტრეტი“.

„ჩემი საკრავი არც ჩანავა, არც სალამური, გასაფხობლითი როდი მათრის სითორე ნუშის, ნაღვერდალითი მძივას ბაგეს სიტყვა –“

● მარცხინდან: შოთა მერტვეელი, შურა თოთხე, მარტვარტა მერტვეელი, მარინა ხვანი-მერტველისა და მერაბ მერტვეელი მშობლების სახელოსნოში

ჩვენა წახდეს...

● მერაბი მუღდლესიანი (მარჯვნივ) მარინასთან და მეგობრებთან ერთად

მამული, მჭახე საყვირი მიყვიროს გულში! - ეს უკვე მერაბ მუღდლესის - პოეტის მერწმობიერ სიტყვებია. ან კიდევ: „სიკვდილი, უკვდავ აღარა ხარ სამში ჩემთვის, აღარა მგვანან ღღა და მამა“.

კარგია, როცა შემოქმედის ყოველთვის ახსოვს თავისი დიდი წინაპრების ზღვრებზე, მათი სიდიადე; ეს ხსოვნა და ეს ცოდნა საშუალებას არ აძლევს მას გათამამდეს, პირიქით, მოწონებითა და თანამდაბლობით იხსენებს მათ სახელებს და თითონ შორდასაბუთი წრდელში დგება მათ წინაშე: „აოღლე კვერთხი, ზღვრებანი, ხმობის ზარია, დმეტრეს მიჭურე, გადაქურე ზღვარი ყოველი და მანინც საღდაც ვახსოვდეს, რომ უკვე არიან მიქვანჯელო, ბაბრონი და ბუიოიენი“. კიდევ ემეორებს, კარგი და აუცილებელია ამისი ხსოვნა და მერაბ მუღდლესის, როგორც პიროვნებასა და შემოქმედს ამშვენებს ეს ხსოვნა.

პოეტის უდიდესი ტკივილია გამოსატული გარდაცვლილი მეუღლისადმი მიძღვნილ ლექსში „ვერ გაგიმეტა ვანცებამ“:

ვერ გაგიმეტა ვანცებამ,
სიბერისათვის, მარი,
ვარცხლავებს შეგებარია,
ზეცის შევილო კარი.
ვიხელ დიდ არდილითა
მშვენიერებით სავსე,
არამკვენიერო სწომინდის
გვირგვინი გულდა თაზე.

ჩვენი ლხენა თუ ვარამი
აიმა სიბინი ცალკამ,
მჭმერ პირნათელი, უფალო,
უფალო, დამეც ძალა.
ვითარო მასასრულამდე
წილადხედიომილი ჭვარი,
სიბერისათვის ვანცებამ
ვერ გაგიმეტა, მარი.

„რა ხაოცარი ძალა აქვს სიბოოს! ვანა შენს გულსაც მან არ არუნა სიჭაბუკე მარადული?“ ასე მოაფრდება მერაბ მუღდლესის თვისი პაწია ლექსი. ამ მჭინარეუ, გულგრილსა და ერთმანეთისადმი აფრთხილად გაუცხოებულს ღრმში, იქნებ ასე უბრალოდ ნათქვამი ჩემი ეს პაწია მონათხრობიც სიბოოდ ჩამითვალის ბატონმა მერაბმა. ამ სიბოოს კი იგი ნამდვილად იმსახურებს თავისი შემოქმედებით, ორი მუხის ერთგული მსახურებით...

დიდი ინტერესით ვეცნობი „საქართველოს ქალის“ ყოველ ნომერს. უკრძალბო დაბეჭდილი აბსტრაქტული თემები ჩვენს სატკუვარს, გულსითომას ეხმარება, აბსტრაქციურობით ახსნამონაზივია ბოლა შალვაშვილის წერილი „ქართულ ენას ჩვენზე ნუ გუთქუყუყუყავს წირებას“. თურმე საღამოდ დავედილი ქართული ენის სიმწინდისათვის ბრძოლა (დაახ. ბროსოლა!) უპირველეს და მტკიცებულ პრობლემად გვეჩვენა, რადგან ნათქვამია, „რა ენა წახდეს, ერთი დავეცხო“, ამდენად მშობლიური ენის სიმწინდის დაცვა ყოველი ჩვენთავანის მოვალეობად უნდა იქცეს.

ჩვენი ერის ისტორიაში ბევრჯერ დამდგარა განსაცდელის გამო, როცა ენას ვადგავარება ემუქრებოდა, მაგრამ მოუხედავად ამისა, როგორც შოთა ძიძიური წერს: „ქართველმა ხალხმა დღემდე მოიჭარა მრავალსაკუროვანი ქართული ენა... დღესათან გაათამაზარა და მას „ღღა და ენა“ უწოდა.“

ამას წინათ ერთ-ერთ ორგანიზაციაში ვიყავი, რემონტს კეთებდნენ და გავეჩინე, ინჟინრმა მუშებს რომ უბრძანა: „ყოველმეტი და დადაკონივინი თვითრად გაკრასკეთ. კარგი იქნება სტოლელებსაც თუ ვადაკრასკეთაო...“

ველა ნამატზე იმისი მსგავსი „ქართული“ არადა, რა ვაგვეჭირდა უმდღერესი ენის ბატონობის, უცხო სიტყვებით, გარეგნობითა და ბარბაროზმებით რომ არ ევახუბროთ.

ქართული ენა საჭიროებს ფეხქურ ფილტვს, რადგან „უბოწყალი არის აჭედილებული და დამახინჯებული. ბარბაროზმები მეტსტატებიერი მოიღო ჩვენს მეტყველებას, ღამის არის წაგველკოს ასეთმა გამოთქმებმა: „სერკარიო“, „პაპორინი“, „აჟემე“, „კაროჩე“, „ტოპაპინი“, „სლაბი“, „საპორნიცი“, „საპორნიცი“, „ლეხი“, „სისტენა“, „პერტრუმე“, „პანაყე“, „ბაგაფიცი“, და ა.შ. და ა.შ.

ილია კი ვეაფრთხილებს: „მეტყველების ნიჭს იხეით ვარჯიშობა უნდა, როგორც ვეყვავებოთ სხვას. მეტყველების წყარო შრია და არის წყარო გონიერი ცხოვრება.“

მასისოვ ტელევიზიით სასტუმბურად ვადმოსცემდნენ სტალინტურ შეცდომებს და მას უსატატეს სწორ ფორმებს, რატომღაც ეს რუბრიკა მოსიკს, რადგან არ მიაყოლეს ატკუვარება. სამაგიეროდ ბრანდალიური თუ მექსიკური ტელევიზიოლებიდან უხუდა გვეცხის: „რა ბონტია“, „მეცხება“, „კიფი“, „მარაფი“, „გაბახურა“, „გაბიოა“, „დაბრება“, „გაბაბზრა“, „მასტი“, „მყოფი“, „ბარაფა“ და ათასი უბედურება.

ეს ვველავფერი ესითი ჩვენს შეიღებს, იმასხოვრებენ, ითვისებენ და იმვე სიტყვებით მეტყველებენ, რაც მკორ უხედურების სათავეა - მშობლიური და ბავშვები სხვადსხვა ენაზე იტყვიერ საუბრის. რის გამოც, ნაყლებად ან საერთოდ აღარ ესმით ერთმანეთის.

დიდად სამუწხარია, რომ ამ საქმეში სცდლავს ერებული ინტელექტუალებს, რასაც პარლამენტო ჰქვია და რომლის ვალა, ვანაგებდეს და მარადილად სახელმწიფო კანონსაც, ენასაც, ენასაც და ბრძნაც. მაგალითებით თვის არ შეგაწყნებ, რადგან თქვენც კარგად გეხმით და ხელად, თუ რა მოდომარობათ ამ მხრეა ქვეყნის უმაღლეს ორგანოში.

უცხო სიტყვებით ვადასტურია ჩვენი მეტყველება. ქართული ენა საქართველოში ღამის უცხო ენად იქცა: „მოუ“, „ფანი“, „სთიფეჯარი“, „მეწეჯარი“, „მეწეჯარნი“, „პრომოქენი“, „პროფინი“, „მეწეჯარტეტი“, „პრომეტეტი“, „პრომეტეტი“, „ოფისი“, „მეწეჯარინი“, „მეწეჯარინი“, „პოპი“, და ასე ვაგრძელება უსასრულოდ შეიღება, სამუწხაროდ.

დიდი მეცნიერი ნიკო მარი კი ბრძანებს: „ქართული ენით ვეულავფერი გამოითქვება, რაც დღემამწინე შეიძლება გამოითქვას რა ვინა და რა ენით“.

ბასიკა აჟიოკლია,
ტექნიკურ მეცნიერებათა კანდიდატი

გვირის დაბრუნება

ქაქუცა ჩოლოყაშვილის ანდერძი ასრულდა. ის საქართველოს დაბრუნდა. ქართველი ხალხი გულრფხვლი ცრემლით დახვდა თავის არინს.
მარი ხანგინაძე საქართველოს ეროვნული გმირის - ქაქუცა ჩოლოყაშვილის შვილთაშვილია. დიდი ბაბუის ხსენებით მისთვის ბევრს ნიშნავს. ამდენად გასაგებია მისი ამაღლებული განწყობილება.

- ვინ არიან ქაქუცას შთამომავლები?
- ქაქუცას ჰყავდა ორი ქალიშვილი - თამარი და ქეთევანი. მე გახსოვარო ქეთევანის შვილთაშვილი. დედამეც, მეც ვინმეღაშვილი ქაქუცას შვილთაშვილია. თამარს ჰყავდა ერთი ქალიშვილი, ცირა გვილაძეა, რომელსაც ჰყავს ერთი შვილი - დავით კობახიძე.
- ვინ არის თქვენთვის ქაქუცა ჩოლოყაშვილი, გარდა იმისა, რომ დიდი ბაბუაა?
- ბაბუებოაში მინდოდა მაი ვეგანელები, ჩემს წარმოდგენაში ვიყავი კიდევ დღემდარული მეომარი. ახლა, ბუნებრივია, სხვაგვარად ვფიქრობ. შეუძლებელია ქაქუცას დაემგებინა, ადარც ის დროა, რომ ხმლით დაუხვევ მტერს. დღეს ჩემთვის ქაქუცა პატიოსანი კაცი უფროა, ვიდრე მეომარი. თუმცა, სატყვეთა უფრო იყო აქამდე. მე ვარ ქაქუცას ქალიშვილის ანდერძის მფლობელი, სადაც პირდაპირ წერია: „ვაკავებ ჩემს შვილთაშვილს, ვუბრუნებ ჩემს ბაბუას მამა-ჩემს, ქაიხოსრო ჩოლოყაშვილს“.
- რამდენიმე წლის წინ თქვენ ლევილში იყავით.
- დიან, 1990 წელს.
- რა შთაბეჭდილებები დაბრუნდით?
- მადლიერც და შურაცხვევილიც.
- შურაცხვევილი რატომ?
- ლევილში ორად გაიყო ზრი. გარკვეული ნაწილი ფიქრობდა, რომ ქაქუცა საქართველოში უნდა ყოფილიყო, ზოგი უარს ამბობდა, რაღაც თვლიდნენ, რომ საქართველოში ჯერ არ იყო ეროვნული შიარტობა. ბოლოს მაინც იყ, მართლ შენი პაპა ხომ არ არის, ჩვენი პაპაც არისო. ეუბასუხე, ხელთ მაქვს ანდერძი, რაც აუცილებლად უნდა შესრულდეს-შეთეს. ქაქუცა იყო საქართველოს ეროვნული გმირი. სპარსული მაინც ასე გადასულა, თუმცა გამოიხატავს - სანამ ეროვნული შიარტობა არ იქნება საქართველოში, სანამ რუსის ჯარი არ გვატყვევებს, ქაქუცას გადმოსვენების ნებას არ მოვცემთ. იმ მიზანს, სადაც კომუნისტები არიან გაბატონებული, ქაქუცა არ უნდა იყოს დასაუფლებელი. გაბრძნებულმა ეუბასუხე კიდევ: ოღია ჰაჭავაძე თუა დასაუფლებელი, ქაქუცა ჩოლოყაშვილი რატომ არ უნდა იყოს. ან ვანა დავით ალმანუხელები არ განისვენებს საქართველოში? გადმოკაცებით მაშინ ვყვლა ხარანგეთს, სანამ კომუნისტური წყობა არ გადავარდნა-მეთით. მერე ვავითვალისწინებ ისიც, რომ მათაც უფერადით ეს ადამიანი, პატვის სცემდნენ და წყენა გამოაჩინა.
- ახლა თავს ბედნიერად გრძნობთ?
- ძალიან ბედნიერი ვარ. ჩამოვიდა ოთარ პატრიაძე, ქაქუცას ჩამოსვენების ერთ-ერთი მოწინააღმდეგე და ძალიან დავმეცობრდით. ქაქუცა საქართველოსთვის თავდადებული იყო და იმ იმდენი წავიდა აქედან, რომ დაბრუნებულა. კვლავ გაავრცელებდა ბრძოლის თაყიშულებებისათვის. მათი წასვლის ერთი მხენზე კვლავ დარჩენება და ბრძოლა იყო; მერე მისთვის რეპრესიებისთვის თავის არიდება გახლდათ. ხალხს ხოცავდნენ, ხსხლას წვიმები იყო, სოფლებს უტყავდნენ და ამას ვყვალავს ქაქუცას აბრალდებდნენ, თუმცა, ქაქუცა რომ არ ყოფილიყო, მიძინებდნენ სხვას, ვისაც და-აბრალდებდნენ ამას.
- საამაყო ბაბუას შეფთომივლივც საამაყო ჰყავს? თქვენი სახით, ამართლებთ დიდი წინაპრის იმედებს?

- საწყურბაროდ, უმარე შეცდომას ვუწუებ და ძალიან მასწუებს ეს ვყვალავი. საბოლოო ვაშში განკვლილი ცხოვრებით ვასდებ კაცი, ენობით, იმ ქვეყანაზე რომ წავალ, ჩემი შვილები შევაფასებენ, როგორი ვიყავი.
- ამ დღეებში განსაკუთრებული ყურადღების ცენტრში აღმოჩნდით. რას გრძნობთ, მოწონებთ, პოპულარული რომ გახდით?
- სიმართლე გითხრობ, არავითარი ილზნაა არ მაქვს პოპულარობისთან დაკავშირებით. რაღაც მომეჩენი სასიამოვნოა, მაგრამ დამღლევი ვიყოლა.
- აქამად რით ხართ დაკავებული?
- ვუშობ ამერიკულ ორგანიზაციას, რომელიც დაკავშირებულია ბიზნესის განვითარებისთან. ვარ დირექტორის თანამშრომელი.
- რაზე ოცნებობთ ხოლმე?
- მეოცნებე აღარ ვარ.
- ვყვლა ოცნება ავისრულდათ და იმტობ?
- რეალურად რაღაც ბევრი ოცნება ამისრულდა. კარგი ცოლ-შვილი და ერთგული მეგობრები მყავს. ამდენად შეიძლება თითქმის, რომ ბედნიერი ვარ.
- ისტორიას რომ გაღვებუდით, რომელ საუკუნეში იცხოვრებდით, თუ მოეწონით ის პერიოდი, რომელიც ცხოვრობთ?
- მე ვუწობობ, რომ იმ პერიოდში ჯობია ცხოვრება, რომელიც დღემოა მტკაც. ჩხოვის არ იყოს, ჩვენ არავინ ვგვიციობება, როდის მოვალი და როდის წავალი. ისე, ისტორიულად ის პერიოდი მაყვარს, როცა სამშობლოსათვის თავდადებული ბრძოლები იყო ხოლმე. შეიძლება ჩემი რომანტიკული ხასიათი პრალია, მაგრამ ავტობიატების სროლის ხმის მსმენე ვაზარდებია. ისტორიულ სათავდასახლო ნაწარმოებებზე ვარ მძინარელი, როგორც არის თუნდაც „სამი მუშეტყერი“, „აივანგო“... ფილმიც ისტორიული მაყვარს, ბატალური სცენები.
- კახეთში ჩადახათ ხოლმე?
- 1991 წელს ჩოლოყაშვილი ციხესთან დაახლოებით 2000 კვ.მ. მიწა გამოკრევის. იქვე ბატარა ეკლესიაა, სადაც პაპანების რამდენიმე წინაპარია დაკრძალული.
- იქ ხალხი არ დავს?
- ქაქუცას მამის სახლის ერთი კვლელი იყო შუბორჩინილი, შემდეგ მიამუშენ, განახლეს და, როგორც ვიცი, იქ ქაქუცას თანამშობლოსათვის მოამარტებული ცხოვრობენ. თუთონი ციხეს გალავნის შიგნით სქონდა საცხოვრებელი, სადაც ქაქუცას პაპად ცხოვრობდა. ციხის შიგნით არის ბატარა საყარა, დავისშობილის შიშის სახელობის, რომელსაც იუბერიო ძალიან კარგად უყვლიან.
- როგორ იყო ქაქუცა ჩოლოყაშვილის ბილი წლები?
- ენოვრაციანი რომ წავიდა, ძალიან მალე ავად გახდა. ტყურლემო ხიარულმა დღი დასაჯა! სამს სულხანიშვილი მივეცილა, ხანდახან მხოლოდ ეკრებს ვჭვლიდა, ნაბეჭებე გუყვას ნუსხანაძე მწაწხეო. ქაქუცას ბევრი ვჭვლიდა სქონდა, მათ შორის ფილტვის, ტურბერლონი დაეპრდა და 42 წლის საკმე გარდაიცვალა. ქაქუცა ჩემთვის, პირდა რეგმე, პატიოსანი კაცის სიმბოლოა და ასეთად დარჩება საქართველოს ისტორიაში.

სუსტ სქესს დახაზამდინ ამპარტაქრობით მოისწინებდნენ მამაკაცები. მათი აზრით, ქალები, როგორც არსების ბიოლოგიური თავისებურება, განსაზღვრავს მის „არასრულყოფიერებას“.

ურყულები ციცილებსავე – საბერძნეთი, ეგვიპტე, ბაბილონი, ინდოეთი, ჩინეთი და სხვა ქვეყნის მოცვა ქალებისად უტარებდნენ მულერ დამოუკიდებლობამ. მაგალითად, მანუს კანონებში წერია: „მშენი ყოველგვარი უნაშვსობისა არის ქალი. ამიტომ უნდა მოეპყროდო და გაეშკუტო ქალებს“. შუა საუკუნეების იმედოც კი მივიდნენ, რომ ერთ-ერთი ცულობაში დაისვა კიდევ კითხვა: „ადამიანი თუ არა ქალი?“

როცა რეცეპტ ფაშთადმწერელი აღნიშნავს: „მძაფრეს კამათში გაუმარტავია ერთადერთი არგუმენტი – რადგან მე ღმერთისა ქრისტე შუა ქალმა, ე.ი. ქალაც ადამიანია!“

„რომის სამართალი“ ქედღადღად დამოუკიდებლობას იჩენდა ქალებისად, რასაც ანტიკური ეპოქის უდიდესი მოპორობელი იბარებდნენ. მაგალითად: არისტოტელე ქალის სახეობის შესახებ წერდა: „ქალი არ თვლიდა. პლტონი კი დიდად ეფილოვებოდა ღმერთებს, რომ იგი მამაკაცად გაიჩინეს და არა ქალად.“

„ქალმობაში“ ფილოსოფოსებ არც მისაზარებელი მამობინენ. ნიკოშს აზრით, მამაკაცს უნდა მორჩილებაში უნდა ახედეს ქალი, რომლის ერთადერთი ფუნქციას შელის განჩნა წარმოადგენს.

სრულიად საპრობლემა დამოუკიდებლობა იყო ქალისადი საქართველოში.

სულტ სესისადი პატრიარქობის ტრადიცია სიმბოლურად ჩანს წმინდათაწმინდის მიჩნეული მანდილის საივარ ძალაში. ქრისტიანობამდე საქართველოში (ჩაქ. I საუკუნეში) ქართული ქალები პირადად გარეუ დღიოდნენ და სალიცავში შესვლისას წინ მიუღობდნენ მამაკაცებს. უფრო მეტიც, პომპეუსის წინააღმდეგ ბრძოლაში ქართული ლაშქარში მამაკაცების მხარდამხარე ქალებიც იბრძოდნენ თუმცა. ადამიან ამბობდაც იყო, რომ ქართული ქალი ისტორიულად ჩამოკლებილია მაღალი სულიერების მატარებლად.

„ქალი თავისი პირიქითი წარმოდგენილია წმინდათაწმინდასთან, – წერდა ვაჟა, – ბრძოლიდან გამოქვეყნდნენ ეკლესიაზე შეტანილი არცხენდა და ამიერიდან“.

დრო გადიოდა, საუკუნეები თავისებური კორექტივები შეიტანა ქალისა და მამაკაცის ურთიერთობებში. ამ საკითხებზე აზრის გამოთქმა ყოველთვის ფილოსოფიულ ლელა ვეგანობაში.

– XX სწი ჩვენს ცხოვრებაში დაწინაურებული არა – პატრიარქული შეცვლა ბიორქობა, ბიორქობა არის ორმხრივობა, რაც ეფილოვური ვარსკარება ოჯახისთვის, როცა ცოლს და შქარს თანაბარი უფლებები აქვთ. დემოკრატიული საწესებრება აუცილებელი ურთიერთობის ოჯახის წევრებს შორისაც, მაგრამ ასეთი ოჯახები ძალზე ცოტაა ჩვენში, რანაც განპირობებულია უმეტესად მაღალი მატერიალური შედეგებისა. განვითარების მდებარეობა უწყვეტია ერთია. ბიორქობა გაუმართლებელია ადარების ორჯე მათგან – ქალაც და მამაკაციც. თუმცა მამაკაცისთვის კი მძლავრად სრულიად მიუღებელია, რადგან პატრი-

ქალის ძალა მისივე ხსენებითა...

არქიტემა საუკუნეების მანძილზე მის ცნობებზე ღმერთი ეკალი დააწინა.

მოვიხსენებთ, პატრიარქობის დროს მამაკაცის უპირატესი ფუნქცია იყო ოჯახის წრეში, მისი მატერიალური უზრუნველყოფა. ქალის ფუნქცია კი მხოლოდ ქმარ-შვილებზე უზრუნველყოფაზე იყო შეზღუდული. საყოფიერი კარბობის იქით ქალი არც გადიოდა.

ამდენად, შეიძლება თქვას, ოჯახის მიული სიხშიდე მამაკაცზე იყო დაწლილი. წლების განმავლობაში კი მძიმე ტვირთი წელ-წელა ქალის სუსტ მხრებზე აღმობინდა. შედეგი რაოდენა, მშენი კი მატრევი. მამაკაცს მძიმე რაკისებრული უპირატესი ფუნქციების შესრულება აღარ შეუძლია და აღარც უნდა: „აღარ შეუქალას“ და აღარ უნდას“ შორის ცხარეული კავშირია: იმის გამო, რომ ცხოვრებაში ეკონომიურად დააბრუნა მამაკაცი, სულიერად და მორალურადც დათრუნა. ოჯახის წრეში „აღარ შეუქალას“ თანდათან „აღარ უნდას“ გადახდულია. ქალმა კი ბიორქობის პირობებში გარეყვეული პრიორიტეტები მოიპოვა. ბევრი მამაკაცი ვეგება შეუღლის პრივილეგიებზე მეტადობისას. ასეთ შემთხვევაში ოჯახი არ იბრუნება, მაგრამ იბრუნება მამაკაცში.

ექსისტენციური, რისთვისაც თუ თავგამოფრთხილია და ქალი, კარგი არაფერი მოუტანას, მას, რადგან ექსისტენციური დამხმარებელია ვაჟის ჩვენში. ექსისტენციური ვაჟებისთვის ექსისტენციური მატერიალური მატერია, უმეტესად, საკმარისი ქალი, რომელიც ლიფტერებზე მოიფრთხილებს. ბოლოს და ბოლოს „ექსისტენციური“ ქალიც მიხვდა, რომ სიძლიერე კაცის მხეგებაში არ გამოისატება (სულ ერთია, კაცი მაინც ვერ გახდება). პირიქით მისი ძალი მისივე სისუსტეში, სინანულს და ქალურებაშია. მამაკაცზე უპირატესობა უნდა იგრძობს, რომ ქალი სუსტი, წვეთ არსებაა, რაც სტიმული იქნება მისთვის, რომ მზამში ამოუღდეს, იმერისის მასზე.

თანამედროვე ქართული მამაკაცი, შეიძლება თქვას, შემობრუნებულია ასაკურ წლებში, სადაც შეუძლია თავისი სიმამაცე და ვეგაცობა სრულიად გამოამტკიცოს და იფიქროს – ეს არის მხოლოდ ოჯახი.

ქვითანი ქალი მამაკაცს აძლევს ამბობს, ავლებას.

ოჯახში თუნდაც ჩვენი შვილების გამო – უნდა შექმნას მთლიანი, სიძლიერის, სიმამაცის შესაბამისი, რომელიმე აუცილებლად ოჯახის უფროსი, ოჯახის მამა უნდა მოაზარებოდეს.

თუ ოჯახს ასეთი უფროსი ბუნებრივად აკავს, ხომ კარგი, თუ არა ჩვენ უნდა შევექმნათ.

აღმა ინტერესისცხლებული არ იქნება, გენეტიკის ვლადიმერ ჩანჭის აზრი:

– გასული საუკუნის 20-30-იან წლებში, როცა ქვეყნის შემთხვეული სწორდობა, „ექსისტენციური“ ქალთა უმცირესი (მამაკაცი) სამუშაოების დასაწყისი, კომუნისტების აზრით, თანასწორუფლებიანობაზე მოვიდებოდა.

ამას ემბრუნება ქალთა ღრუბლა სიმბრტევიცენ, სიგარეტისგან, ალკოჰოლისგან, ნარკოტიკებისგან, რაც ძირითადად გამოხდნობდა გარეყვეული სოციალურ-ეკონომიკური და ისტორიული პირობებიდან. შესაძლებელია მძიმე ბავშვთა დაავადებების, დაზარებული ოჯახების რიცხვში. კატასტროფულად გაიზარდა მატრევიცე ქალების რაოდენობა. აღმათ ეკონომიკური წარმოდგენდნენ „ეუფელოვო“, „ტრადიციების ტრეკი“, არლივიციება გარეყვეული“ ქალების „განსათავისუფლებლობა“. რომ ექსისტენციური უფლებებზე შემოკრებადობდა.

ღვს ექსისტენციური, განაოლებული, თანამედროვე ქალები მზად არიან დაიბრუნონ სიმამაცე. მამაკაცსაც მოუხდათ ოცნება იმ სახლზე, რომელსაც ციხე-სიმაგრე შექმნა, იმ ქალზე, ერთადერთი რომ ქმენა, იმ ბავშვებზე, შვილებზე რომ პატრეს სცემენ, იმ ბებიებზე, ხულებზე რომ უნდა ემბრუნონ.

გამოსავალი კი იმის მიფიქრებობა, რომ ქალმა საშუალება უნდა მისცეს მამაკაცს შედარებით მღირე ერთგობა პირიქითად იგრძობის თავი. ე.ი. ქალმა უნდა დაიბრუნოს სიმამაცე. ქალურობა კი ეს არის ერთობლივი ტრადიციული ქალური წინა-თავისებობა, რომელიც ერთი ნაწილის ფორმირება ხსენდება ეკლესიური და შექცეულობით გადაცემულია (სინამდვილე, პლასტიკობა, მორალუბობა, განვითარებული ინტელექტი, სიმძიმე), ხოლო მეორე ნაწილი თავად ქალურება აულებლობა და ხუცენა (ოჯახის სიგარეული, წმინდაობა, დახვეწილი ესთეტიკა, გულუბობა, პირიქითობა, სიამავე).

ქან-ქან რუსი ამბობს: „როცა ქალი ბოლომდე ქალურია, ის ვაცლიებით უფრო იბრუნდება თქვენს, ვიდრე მამის, როცა თამამობის მამაკაცი. განვითარებით ქალი მამაკაცისთვისებია – ეს ნიშნავს ექსისტენციური ქალისაც წინააღმდეგე, ქალში იფიქრებოდა მამაკაცისთვისების ტრადიციული არიან. ისინი მათგან მოითხოვენ ფიქრზე სიძლიერეს, ფუნქციონალური ურთიერთობის უზრუნველყოფის თავგამოფრთხილება, ცოტა სინანულს და ერთგობლებას.“

ყოველთვის აქედან გამომდინარე, ქვემოთხსენებულია და მამაკაცის მამაკაცობის თანასწორუფლებიანობა. სხვა ეკლესიური მართალია – დასაბამისებით ურთიერთობილიცა და ურთიერთობილიცა“.

გულინაკიძე

ბულგარული წმინდა ყველი

ხუთი ცალი ტბილი, წითელი, ბულგარული წიწყა კარგად გარეცხეთ და თესლი ამოცალეთ. 100 გრამი ხაჭო და სახეზე დახეხილი 3 ცალი მწნარი ყველი მიქსერთი კარგად ათქვიეთ. დაუმატეთ წერილად დაჭრილი კაშა, მარილი, დაფუძული წითელი წიწყა და კიდევ ერთხელ აათქვიეთ მიქსერთი. მიღებული მასით კარგად დატყურეთ წიწყები და ორი საათით მაცივარში შედეთ, სუფრასე მიტანის წინ მრგვალად დაჭერით და მწვანელი მოაყარეთ.

ვებოცხური ოლადები

ორი კვერცხით, 200 გრამი ფქვილითა და წყლით არაქნის სისის ცომი მოხილეთ. ორი ცალი მოხარშული კარტოფილი და 500 გრამი მოხარშული ხორცი, ძეხვი ან სისხი წერილად დაჭერით, ერთი თავი ხახვი - ნახევარგრადებად და ყველა-

ფერი ცომს შერეეთ. მიღებული მასა კოჭით ამოიღეთ და გახურებულ ცხიმთან ტყავზე ორჯერ მხრიდან შეწეთ. შპა ოლადებს დაჭრილი მწვანელი მოაყარეთ.

უემრიელესი თევზი

გარეწილ-გასუფთავებულ თევზს (სუკაბესისა სუგმრისა) მოაყარეთ მარილი, პილაპილი და ლიმონის წყობი მასთან.

გამოღეთ ფოლგანზე ბლომად დაფენის ფოთილი მოაწვეეთ (ორ სამუალო ზომის თევზზე ერთი კვეტი დაფენის ფოთილი დაგჭირდება), დააღეთ ზემოდან თევზი, გადაახვიეთ და ერთი საათით დუქულში შედეთ.

ვერძოველი ბოსხნეულთა

საჭირთა: 250 გრამი ვერძოველი, ერთი ცალი ვაბაყი (შევიძლიათ, სამი-ოთხი ცალი სტაფილითი შეცვალეთ), ორი ცალი ბულგარული წიწყა, 150 გრამი სულგუნი, ნებისმიერი მცენარეული ზეთი, ხმელი ქინძი, უცხო სუელი და მარილი გემორეზბით.

ვერძოველი მარილწყალში მოხარშეთ და ოდნავ მოშუშეთ ცხიმში, წრილად დაჭრილი ან დახეხილი ვაბაყი და ბულგარული წიწყა მოთუშეთ ზეთში, დაუმატეთ მარილი და სუნელები. მოთუშული ბოსხნეული ვერძოველიან ტყავში გადაიტანეთ, ზემოდან გახეხილი სულგუნი მოაყარეთ და დუქულში 10-15 წუთით შედეთ.

თევზის ომლეტი

საჭირთა: 6 კვერცხი, ერთი ქილა ზეთში ჩაწყობილი თევზის კონსერვი (თინუსი, სარდინები და ა.შ.), კარაქი ან მარგარინი. ტომატის საწებლი, დაჭრილი მწვანელი, მარილი, პილაპილი.

თევზის კონსერვი ჩანგლით დასრისეთ და ტყავზე ცხიმში ცოტაბი მოშუშეთ. ათქვეული კვერცხები მოათავსეთ მოშუშული თევზი, დაუმატეთ მარილი და პილაპილი. გადაიტყურეთ ცხიმთან ტყავზე და შეწეთ. შპა ომლეტს მწვანელი მოაყარეთ და სუფრასთან ტომატის საწებლით მიიტანეთ.

ჯარჯილთა „სიურპრიზი“

რამდენიმე ცალი დიდი ზომის კარტოფილი გათაღეთ და დრმად ამოაჭერით გული, ჩანგლით დასრისეთ ზეთში ჩაწყობილი ნებისმიერი დაკონსერვებული თევზი, დაუმატეთ გახეხილი ყველი და წრილად დაჭრილი მწვანელი. მიღებული მასით ამოაჭერეთ კარტოფილები, სათითაოდ გაახვიეთ ფოლგაში და დუქულში შეწეთ.

ხაჭოს ბუცერნიოლები

საჭირთა: ერთი თეთრი პური („პატონი“), 100 გრამი კარაქი, 150 გრამი ხაჭო, 4-5 ცალი შპროტა, ლიმონის წვენი, პილაპილი, მარილი.

ხაჭო და კარაქი კარგად აურეთ, დაუმატეთ ჩანგლით დასრისული შპროტი, მარილი, პილაპილი და რამდენიმე წუთით ლიმონის წვენი. მიღებული მასა შეგიძლიათ ურბალოდ წაუსვათ პურზე ანდა ბუტერბროდებზე დუქულში 5-10 წუთით შედეთ.

თინუსის ორიგინალური ხაჭოასი (4 კაჭკე)

საჭირთა: 4 ცალი ლიმონი, 150 გრამი ზეთში დაკონსერვებული თინუსი, 12 ცალი ზეთისხილი, 1 სუფრის კოჭი ზეთით-ნის ზეთი, მარილი, პილაპილი გემორეზბით.

ლიმონი სათითაოდ გაჭერით შუაზე და კოჭით ამოცალეთ გული. რბილობის ნახევარი კოჭით დასრისეთ, მოაშორეთ კურკები და პკი. მიღებულ მასას შერეეთ ჩანგლით დასრისილი თინუსი, 12 ცალი ასვე დახურული, კურკამოცლილი ზეთისხილი, ერთი სუფრის კოჭი ზეთისნის ზეთი, მარილი, პილაპილი გემორეზბით და ერთი სუფრის კოჭი წრილად დაჭრილი ხალათის ფურცლები. ყველაფერი კარგად აურეთ და მიღებული მასით ლიმონის ნახევრები ამოაყარეთ.

ვურნალის ხელმოწერებზე მიმართეთ შემდეგ სააგენტოებს:

საქარსა - 35-64-40

ვეს - 34-44-78

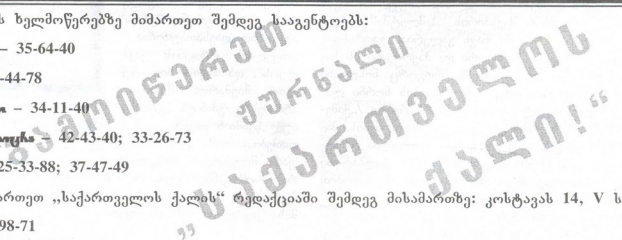
ჰესინათო - 34-11-40

კეისის პაილცა - 42-43-40; 33-26-73

მატე - 25-33-88; 37-47-49

ან მოგემართეთ „საქართველოს ქალის“ დეპეტაში შემდეგ მისამართზე: კოსტავას 14, V სართული.

ტელ: 99-98-71

შენაზ პეტიჟი

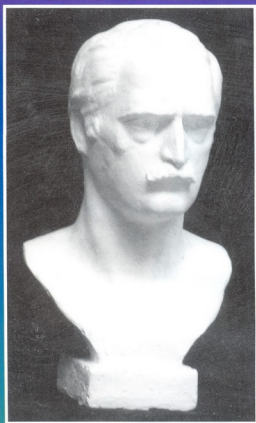
საქართველოს
მემორიალი

მასლა
იხილეთ
34-ე გვერდზე

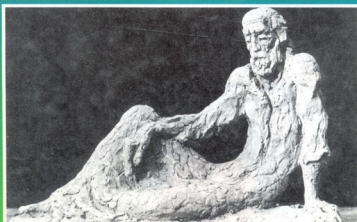

● ზვიად გამსახურდია

● მერაბ კობტავა

● „მერე შეკრები, ვით მთეარეული...“

● პეტრიაწი

6'33/34

Շարժուն «Գո՛ճարամի» մոդելներ

Դանդաղ լանձնեղեններ տրույտ

Բոլորսման լա՛նոն սեշրոգրոսնո-Ֆարուսյան

Նամուրնս Գոլոգրոսնոն

Ն՛հմալընալու հզղեղն, ժարոգ մոլթղողողեղն

տղոսնո նամոմղղեղն Ֆարուսնոսմո

Ն՛հմոտսլոզղեղն.

